Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...ай 1921 оной ...н 21-һээ гарана | № 253 (15876) | 1981 оной ноябриин 4, среда | Сэн 2 мүнгэн.

Коммунис байгуулалтын манлайда дабшажа яба-...г Улаан тугта коллективүүдтэ, түсэбтэ табан ...элэй гвардеецүүдтэ алдар соло!

(КПСС-эй ЦК-гай Уряануудһаа).

ТРОПОСФЕРЭЭР ДАМЖУУЛАГДАДАГ ХЭЛХЕЭ ХОЛБООН

ДЕЛИ. (ТАСС). 1977 оной апрелиин 27-ной совет-индиин хэлсээнтэй, мүн 1979 оной мартын 14-нэй СССР-эй ба Индиин хоорондохи экономическа, худалдаа наймаанай, эрдэм, техникын харилсаанай удаан болзорой программатай зохилдуулан, СССР-эй болон Индиин хоорондо тропосфероэр дамжуулагдадаг хэлхеэ холбоо нээхэ тухай совет-индиин протоколдо ноябриин 2-то эндэ гар табигдаа.

Совет талаһаа — СССР-эй хэлхеэ холбооной министр В. А. Шамшин, Индиин талаһаа — Индиин хэлхеэ холбооной министр Ч. М. Стефен протоколдо гараа табиба.

Протоколдо гар табилгын баяр ёһолол дээрэ Ч. М. Стефен үгэ хэлэхэдээ, совет-индиин харилсаанай мүнөө үеын шэнэ проектые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулһанайнь түлөө совет эрдэмтэдтэ, техникүүдтэ, мэргэжэлтэдтэ гүнзэгы сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүргэһэн байна. Олон элдэб янзын промышленна барилганууд жэл бүри Индидэ ашаглалгада оруулагдана гэжэ министр хэлээ. Гэбэшье мүнөөдэр бидэ онсо гайхамшаг үйлэ хэрэгэй гэршэнэр болобобди. Хоёр ороной элитэ ехэ хүтэлбэрилэгшэд — Л. И. Брежнев болон И. Ганди совет-индиин харилсаанай шэнэ барилгые нээлгэдэ түрүүшынхеэ хабаадаһан байна. Энэ ушар баримта манай арадуудай али алиндань ашатай туһатай холбоо барисаае, хани харилсаае саашадань хүгжөөн бэхижүүлхэер эрмэлзэжэ байһые элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ Ч. М. Стефен тэмдэглээ.

ТАСС — ШЭНЭ ҺОНИН

Л. И. БРЕЖНЕВ И. ГАНДИ ХОЁР ТЕЛЕФОНООР СЭХЭ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

СССР—ИНДИ: тропосфероэр дамжуулагдадаг хэлхеэ холбоон нээгдээ

Совет болон энэдхэг мэргэжэлтэдэй эрдэм, техникын үрэ түгэс харилсаанда шухала амжалта туйлагдаа: СССР болон Индиин хоорондо тропосфероэр дамжуулагдадаг хэлхеэ холбоон нээгдээ.

Хоёр ороной хоорондо тропосфероэр дамжуулагдадаг хэлхеэ холбооной нээгдэһэнтэй дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев Индиин Премьер-Министр И. Гандитай ноябриин 2-то телефоноор сэхэ хөөрэлдэһэн байна.

13 часта Л. И. Брежневэй ажалладаг кабинет соо хэлхеэ холбооной аппарадай телефон жэнгирээ. Леонид Ильич телефоной трубка үргэбэ. Тиихэдэнь Индира Ганди амаршалгаар хандаба.

Л. И. БРЕЖНЕВТЭ И. ГАНДИИН ЭЛЬГЭЭҺЭН АМАРШАЛГА

Хүндэтэ үндэр тушаалта,

Инди болон СССР-эй хоорондо тропосфероэр дамжуулагдадаг хэлхеэ холбооной нээгдэһэнтэй дашарамдуулан, Индиин правительствын ба арадай үмэнэһөө, өөрынгөө зүгһөө амаршалга хүргэнэб.

Хэлхеэ холбооной энэ утаһан хадаа энэдхэг-совет экономическа, эрдэм, техникын харилсаанай шухала шата болоно. Манай хоёр арадай аша туһада технологиёо бидэнэртэй хубаалдахаар Советскэ Союзай бэлэн байһыень бидэ үндэрөөр сэгнэнэбди. Энэдхэг адли мэргэжэлтэдтэеэ хамта ехэ оролдолго гаргажа, энэ элитэ ехэ техническэ баатар габьяа туйлаһан совет инженернүүд болон техникүүдтэ амаршалгануудаа Танаар, үндэр тушаалта, дамжуулан хүргэнэб. Хэлхеэ холбооной энэ утаһа-най энэдхэг-совет хани харилсаае саашадань бэхижүүлгэдэ нүлөөлхэ байһандань этигэнэб.

Тон хүндэтэйгөөр найдуулжа байһыемни хүлеэн абыт.

• • •

Хани халуун амаршалгануудайнь түлөө баяр баясхалан хүргөөд, Л. И. Брежнев И. Гандида нимэ амаршалга эльгээбэ.

И. ГАНДИДА Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛЬГЭЭҺЭН АМАРШАЛГА

Хүндэтэ госпожа Премьер-Министр,

манай оронуудай хоорондо тропосфероэр дамжуулагдадаг хэлхеэ холбооной нээгдэһэнтэй дашарамдуулан, совет арадай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө, өөрынгөө зүгһөө Танииe, хани барисаата Индиин правительствые, арадые зүрхэ сэдьхэлһээ амаршалнаб.

Энэ утаһан хадаа Советскэ Союзай болон Индиин хоорондохи нягта холбоо барисаае бэхижүүлгын үшөө нэгэ арга, манай арадуудай үндэһэн аша туһада харюусадаг эдэнэй хоорондо хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэжэ байгаа олон янзын харилсаанай шэнэ амжалта болоно. Ажалаараа Москва болон Делиие улам бүри дүтэ болгоһон энэдхэг, совет хүдэлмэришэдтэ, инженернүүдтэ, техникүүдтэ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэжэ байһанаа мэдүүлнэб.

Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай договороор батадхагдаһан Советскэ Союзай ба Индиин хоорондохи харилсаанай саашадаашье амжалтатайгаар хүгжөөгдэхэ байһандань найданаб.

Танда элүүр энхэ ябахыетнай, амжалта туйлахыетнай хүсэнэб. Хани барисаата энэдхэг арадые халуунаар амаршалнаб.

• • •

Кремльдэхи Л. И. Брежневэй ажалладаг кабинет сооһоо амаршалгануудые дамжуулан абалсаха үедэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Индиһээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд В. К. Ахуджа, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин референт Е. М. Самотейкин гэгшэд байлсаа.

• • •

Дели—Москва гэһэн хэлхеэ холбоо сэхэ тогтоодог телефоной тодхогдон табигдаһан Делидэхи Премьер-Министрэй канцеляри сооһоо амаршалгануудаа абалсаха үедэ Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Н. Рао, Индиин хэлхеэ холбооной министр Ч. М. Стефен, СССР-эй хэлхеэ холбооной министр В. А. Шамшин, СССР-һээ Индидэ байдаг элшэн сайд Ю. М. Воронцов гэгшэд байлсаба.

(ТАСС).

ЛАУРЕАДУУДТА ШАГНАЛНУУД БАРЮУЛАГДАА

Арадай ажахые хүгжөөлгын гол шухала шэглэлнүүдээр комплексно научна шэнжэлгэнүүдые, проектно-конструкторско ба технологическа хүдэлмэри хэһэнэйнь түлөө, мүн эдэнэй үрэ дүнгүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэйнь түлөө ехэ бүлэг эрдэмтэд болон мэргэжэлтэдтэ эрдэм техникын талаар 1981 оной СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шангай лауреадуудай дипломууд, энгэртээ зүүдэг тэмдэгүүд ноябриин 2-то Москвада барюулагдаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, эрдэм, техникын талаар Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ академик Г. И. Марчук шагналнуудые барюулхадаа, лауреадуудые үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ саашадаашье амжалтануудые туйлахыень хүсэбэ.

(ТАСС).

542 ХҮН—ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ТООСООГООР

Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэд Агуу Октябриин һайндэртэ ажалай бэлэгүүдые бэлдэжэ байна. Мүнөө энэ коллективэй 542 хүн арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргээд, ерэхэ жэлэй тоосоогоор ажаллажа байна.

Тэжээлэй гурил гаргадаг цехэй Михаил Назаругай хүтэлбэрилдэг аппаратчигуудай бригада жэлэйнгээ даабарие Совет Конституциин үдэр болотор дүүргээ һэн. Колбасагай заводһоо Фаина Ильинична Тюринагай, консервын заводһоо КПСС-эй гэшүүн Людмила Прокопьевна Молоткинагай бригаданууд 1981 оной даабарие болзорһоонь гурбан һараар урид бэелүүлһэн байгаа.

Октябриин Революциин болон Ажалай Улаан Тугай орденуудта хүртэһэн Галина Михайловна Семченкын хүтэлбэрилдэг түмэр баанхын цехэй хүдэлмэришэд мүрысөөнэй манлайда дабшана. Галина Михайловна баян дүй дүршэлөө залуушуулда дамжуулан үгэдэг юм.

Комбинадай хүдэлмэришэд А. Петренко, М. Тулаева, Н. Рубина гэгшэд үнэн шударгы ажалаараа нүхэдтөө хүндэтэй болонхой. Эдэнэр ерэхэ жэлэй зургаан һарын даабарие ВЦСПС-эй XVII съездын нээгдэхэ үдэр болотор дүүргэхэ гэһэн уялга абаад, шармайн ажаллажа байна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

...УЛТАНАЙ ...РОЛДОЛГОҺОО

...рэн түрынгөө ехэ һайндэрнүүдые ажа... амжалтаар угтаха ...эн ёһо заншал коллек... бүхэндэ бии. Улаан-... прибор бүтээлгын ...элэй ажалша кол...тивүүдшье энэ ёһо ...алые баримталдаг ... Агуу Октябриин 64 ...эй ойе нэрэтэй соло-тойгоор угтахын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ нэгэдэлэйнгээ коллективүүд сооһоо В. С. Сластинай бригада шалгарна.

Хүдэлмэришэдэй хэды дутамагшье һаань, тус бригада юһэн һарынгаа түсэбые эрхимээр дүүргээ һэн. Октябрь һарыншье түсэб сүм бэелүүлэглээ.

— Бэе бэедээ туһалалсан, эбтэй эетэйгээр хүдэлхэдэ, ажал хэзээдэшье урагшатай, — гээд бригадир В. С. Сластин хэлэдэг. Бригадада үндэр бүтээсэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг өөрын түрүүшүүл олон. Тэдэнэй зэргэдэ Л. А. Никанорова, И. Д. Ермолаева, Л. П. Полушина, Г. М. Сорокина гэгшэдые нэрлэлтэй.

Тиихэдэ Виталий Яковлевич Лощенкын ударидадаг мастерска участок мүн лэ эрхимлэнэ. Эндэ Н. П. Пономарева, О. В. Ананина, Л. И. Алешина гэхэ мэтэ үнинэй баян дүршэлтэй хүдэлмэришэд эршэтэ мүрысөө толгойлон, хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө эдэбхи үүсхэлые бадаргадаг юм.

Манай корр.

ҺААЛИШАДАЙ ХУБИТА

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө жэлэй эхинһээ хойшо үргэнөөр дэлгэрүүлһэн «Маяк» колхозой һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, һайн дүн туйлаһан юм. Эндэхи һаалишад, мал адуулагшад гүрэндэ һү худалдаха талаар абаһан социалис уялгаяа үшөө август һарада, һү һааха даабаряа октябриин эхеэр дүүргээ. Ингэжэ тус совхозой һаалишад хоёр һарын туршада гүрэндэ түсэбһөө үлүү һү худалдажа байна.

Энэ амжалта бэлээр туйлагдаагүй даа. Тэрэ һаалишад болон мал адуулагшадай үдэр бүриин оролдолгоор, нэтэрүү шанга ажалаар лэ олдоһон байха. Мүн тэдэнэр зунай хүхэ ногооной үеые зүбөөр хэрэглэжэ, малайнгаа ашаг шэмэ дээшэлүүлжэ шадаһан байна. Тэрэшэлэн эндэхи фермэ бүхэндэ ариг сэбэрые сахиха хэрэг тон һайнаар табигданхай. Зунай үедэ тоһоной заводто тушаагдаһан бүхы һүнэйнь нэгэдэхи сортоор абтаа юм.

Һүүлшын мэдээгээр, колхозой һаалишад түсэбһөө гадуур 1170 центнер һү гүрэндэ худалдаад байна. Энэнь Агуу ехэ Октябриин социалис революциин 64 жэлэй ойдо һаалишадай ёһотойл бэлэг болоно. Энэ жэлдэ гүрэндэ тушаагдаһан һүн үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхиһөө 816 центнерээр ехэ болоно. Колхозой һү һаалиин фермын коллективүүд абаһан социалис уялгануудаа дүүргээ. Гэбэшье эндэ Хужарай, Далахайн һү һаалиин фермын коллективүүдые онсо тэмдэглэмээр. Жэшээлхэдэ, Далахайн фермынхид үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, һү һаалияа 456 центнерээр дээшэлүүлжэ шадаа.

Тэрэшэлэн совхозой бүхы 30 һаалишадай 23-ниинь үнеэн бүриһөө хоёр мянга гаран килограмм һү һаанхай. Тиихэдэ үнинэй һаалишан, коммунист Р. Д. Санжихаева гурбан мянганайнгаа хилэдэ хүрэжэ ябана. Колхозой һаалишад, мал адуулагшад бии байгаа арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, жэлэй дүүрэтэр гүрэндөө үшөө 1100 центнер һү худалдаха байһанаа мэдүүлбэ.

В. ТУЛАЕВ, манай корр.

Түнхэн.

...ШАА ЗӨӨГШЭДЭЙ АМЖАЛТА

...главбурятстройн» нэ...хи автобазын Селен...гын 2-дохи автога...ай жолоошод арадай ...хын ашаа зөөхэ та...р ехэ оролдолго гар...г юм. Республикын ...холын районуудта ...гаражай автомаши...үүд ошодог. Холын ...дэ ябадаг хадаа жо...шод автомашинаяа ...одоо наринаар заһа...лдаг, шалгадаг заншалтай.

...рбан нэгэдэхи табан ...эй түрүүшын жэлые ...хи коллектив эдэбхи ...лтэйгээр угтажа, эр...эй шударгыгаар ажал...а байнхай. Байгша ...й юһэн һарын түсэб 102 процент дүүргэгдээ һэн. Социалис уялгануудыншье үлүүлэгдээ. Коллективэй олонхи жолоошод 1981 онойнгоо түсэбые сүм дүүргэжэ амжаһан байна. Тэдэнэй дунда В. П. Борисов, С. А. Рассадин гэгшэдые нэн түрүүн нэрлэлтэй.

Виталий Петрович Борисов хадаа барилгын материалнуудые зөөдэг томо автомашинада хүдэлдэг юм. Республикынгаа олохон районуудта ашаа абаашадаг. Амжалтата ажалайнгаа түлөө Ажалай Алдар Солын III шатын ордеоор, «Ажалай габьяагай түлөө» медаляар, «1978 оной социалис мүрысөөнэй илагша» гэһэн тэмдэгээр шагнагданхай.

С. А. Рассадин ашаанай томо «КрАЗ» автомашинануудай бригадые ударидадаг, автогаражаа эрхим бригадирнуудай нэгэн гэжэ тоологдодог. Һара, жэл бүриингөө түсэбтэ даабарие тус бригада хододоо 140—150 процент дүүргэнэ. Энэ жэлэй гурбадахи кварталай дүнгөөр С. А. Рассадинай бригада коллектив доторoo нэгэдэхи һуури эзэлээ.

Мүнөө гаражай гуша гаран жолоошод түсэбтэ даабаряа урид ан ажаллажа ябана.

С. БОГУСЛАВСКИЙ.

ҮҮСХЭЛШЭДЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

ТЭЖЭЭЛЭЭ АРЬБАЛХЫЕ ОРОЛДОНОБДИ

...рбан нэгэдэхи табан ...жэлнай түрүүшын жэ... түгэсхэл улам ойртожол ...а. Тиин манай фермын ...шад, үхэршэд урид ха... зорилгонуудаа сүм ...хын түлөө бүхы хүсэеэ ...лнэ.

КПСС-эй XXVI съездын ...тэ шиидхэбэринүүдые ...то дээрэнь бэелүүлхын ... хүдөө ажахын хүдэл...лэгшэдэй Бүхэсоюзна ...алис мүрысөөндэ орол... манай коллектив ма... үбэлжэлгые эмхитэй һай... үнгэргэжэ, ашаг шэ...ь эрид дээшэлүүлхээр ...ублика доторoo үүсхэл ...аһан Сэлэнгын районой ...манэй нэрэмжэтэ сов... уряае һайшаан дэм... бэлэй. Шэнэ үүсхэлэй ... хүсэтэйгөөр эбхэрэн ... үедэ бидэ саашанхи ...лгонуудаа, арга боломжоо зүбшэн хэлсээ һэмди. ... хамтын суглаанда ду...далнуудай элирүүлэг... Тиихэдэ урда жэлнүүдэй ...эшээлһээ тобшолол хэ... хэрэглэгдээгүй арга бо...жобо элирүүлээбди.

Манай фермэдэ бүхы ...мнай һайн, эмхитэй гэ... аргагүй. Илангаяа һүү... жэлнүүдтэ таһалгаряагүй ган гасуурай, бэрхэшээлэй ушарһан дээрэһээ үбһэ тэжээл дуталдажа, нилээд тухашаруулаа. Үбэлжэлгын үедэ гү, али хабарай хахир сагта тэжээлэй дуталдахада, яһала хүшэр байдал ушардаг. Тиимэһээ бидэ энээнһээ тобшолол хэжэ, үбэлжэлгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, малайнгаа бүхы зүйлэй тэжээлые заабол буйлуулдаг болонхойбди. Ингэжэ тэжээлнай шанаржуулагдахаһаа гадна, гамтайгаар гаргашалагдана.

Һаянай саһан бударжа, газаа эртэ үглөөгүүр нилээд хүйтэн байдаг болобо. Тиимэһээ һүрэг малаа бэлшээридэ ябуулхаяа болижо, дулаан байрадань оруулаад, шэмэтэй тэжээлээр хооллуулнабди. Мүнөө үдэртэ үнеэн бүхэндэ хэршэгдэһэн һолоомо талха тариянай зүйлтэй холёод эһээжэ эдеэлүүлнэбди. Үнеэн бүхэндэ 3 килограмм талха тариянай зүйл, мүн һаагдаһан һүнэй 500 грамм хүртэхөөр гурил нэмэжэ үгтэнэ. Эдэ бүхы зүйлөө эһээгдэһэн, халуун уурална дэбтээгдэһэн һолоомотойгоо холижо шанаржуулаад, малдаа үгэнэбди. Тэрэшэлэн үнеэдтэ капустын набша үгтэнэ. Энээнһээ гадна үхэр бүхэндэ үдэрэй 5 килограмм хүртэхөөр бардаа уулгагдана. Һаядаа фермымнай дэргэдэхи зелёнкоор хэгдэһэн силосэйнгээ дарамалые уудалжа, малдаа эдюулжэ захалхамнай. Тиихэдэ малнай бүхыдөө бүлеэн уһаар сэхэ байра сооогоо ундалуулагдана.

Манай Түбэй фермэдэ бүхыдөө 340 үнеэн харууһалагдана. Энээнһээ гадна 40 гунжан бии юм. Гунжануудаа бидэ баһал һайнаар адуулжа, тугаллахаһаань хойшо зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалжа, һү шэмэ ехэтэй үнеэн болгохые оролдонобди.

Фермэдэмнай 18 һаалишад ажалладаг. Тэжээлэй цехтэ хүдэлдэг хүнүүднай булта дүршэлтэйнүүд юм. Мүнөө һаалишан бүхэмнай хорёод үнеэ даажа абанхай. Түрүү һаалишад коллективтэмнай олон. Жэшээлбэл, Елизавета Омогтуева, Гарма Раднаев, Сергей Ринчинов, Бимбаадай Бадмаева гэгшэд һү гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ манай коллектив һайнаар ажаллажа байна. Жэшээлбэл, үнгэрһэн хугасаа соо 4216 центнер һү һаагаа бэлэй. Энэмнай нёдондоной энэ үеынхиһөө 1073 центнерээр ехэ болоно. Тиихэдэ һү һаали үнеэн бүхэнэй 268 килограммаар дээшэлээд байна. Мүн нёдондонойхидо орходоо дүшөөд тугал олоор абажа түлжүүлээд байнабди.

Эдэ үдэрнүүдтэ манай фермын коллектив Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй гаргаһан үүсхэлдэ харюу болгон, абаһан уялгаяа сүм дүүргэжэ, малайнгаа үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэһөө гадна, байгша онойнгоо хараалагдаһан түсэбһөө гадуур 10.000 центнер һү гүрэндэ тушааха зорилготой ажаллана. Бидэнэй хараалһан зорилго заабол бэелүүлэгдэжэ, һаалишадынай хэлэһэндээ заабол хүрэхэл байха.

Н-Р. РИНЧИНОВА, Улаан-Үдын районой Оронгын совхозой һаалиин фермые даагша.

Коммунист Михаил Соктоевич Тапхаров Ахын районой «50 лет Октября» колхоздо гэр бүлөөрөө хүдэлдэг юм. Үбгэ, һамган Тапхаровтан залуу наһанһаа хойшо мал ажалда хүдэлжэ, дүй дүршэлтэй болонхой. Тиихэдэ үг залгамжалуулан, Ольга басаганиинь Сорогой дунда һургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр түрэл колхоздоо ажаллахаар үлэхэдөө, эхэ эсэгэнэртэйгээ хамта мал ажалда хүдэлдэг болоо һэн.

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ үнеэн, хайнаг малай зуун толгой бүриһөөнь 81 тугал абажа, амжалта туйлаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунист М. С. Тапхаров сүлөө сагтаа газетэ уншажа һууна.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ПАРТИИН ВЕТЕРАНУУДТА

50 жэлэй туршада партиин зэргэдэ жагсажа, ажабайдалаараа, ажал хэрэгүүдээрээ агуу Ленинэй һургаал заабаринуудта хэзээдэшье үнэн сэхэ байһанаа гэршэлһэн үнинэй коммунистнууд КПСС-эй Улаан-Үдын Советскэ райкомдо олоороо сугларба. 70 наһанайнгаа дабаае гаталһан, дун сагаан һаншагтай, олониитэдэ хүндэтэй эдэ хүнүүднай граждан дайнай дүлэн соогуур хатуужаһан, Буряад орондо Совет засаг тогтоолсоһон, эмхидхэхы хүсэ шадалаа гамнангүй социалис общество байгуулалсаһан, фашис булимтарагшадые бута сохилсоһон байха юм. Тэдэнэй дунда Д. Ц. Цыремпилон, Р. С. Бубеев, М. Н. Антропов, К. К. Брун, А. П. Ильин, Д. Н. Найданов, И. М. Туманов, Б-М. Б. Цыдыпов болон бусад олон байлсаа. Ажалай, дайшалхы габьяагай түлөө гүрэн түрын үндэр шагналнуудта хүртэһэн ветерануудай Ленинскэ партиин зэргэдэ жагсаһаарнь 50 жэлэй ойе тэмдэглэн ёһололгын үдэшэ үндэр хэмжээндэ үнгэрөө.

КПСС-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь **В. Н. Башкеев** партиин ветерануудта амаршалгын үгэтэйгөөр хандажа, тэдэнэй ажал ябуулга, намтар тухай хуряангыгаар хөөрэбэ. «50 жэл соо КПСС-эй зэргэдэ» гэһэн тэмдэгэй КПСС-эй ЦК-гай бии болгоһон ушар хадаа ороноймнай политическэ ажабайдалда тон шухала үйлэ хэрэг гэжэ тэмдэглэгдээ.

Удаань эдир ленинецүүд үнинэй коммунистнуудта баглаа сэсэгүүдые барюулба. Партиин обкомой хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн ябаһан, дайнай үедэ корпусой политотделэй начальнигай орлогшын тушаалда ябаһан **Д. Ц. Цыремпилондо** үгэ үгтөө. Коммунист гээшэ хэзээдэшье түрүүшүүлэй зэргэдэ жагсажа, ажабайдалда үзэгдэдэг дутуу дундануудые усадхахын тула оролдохо, үдэр бүри үзэл бодолоо хурсадхаха ёһотой гэжэ тэрэ онсолон зааба. 1931 ондо партийна билет гартаа абаһан **К. В. Кочетова** үгэ хэлэжэ, үзэг бэшэг мэдэхэгүйшүүлэй, залуушуулай дунда гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулдаг байһан тухайгаа һонирхолтойгоор хөөрөө. 1923 ондо комсомолдо абтаһан, удаань партитай хуби заяагаа холбоһон **И. М. Туманов** урма зориг бадаруулма үгэнүүдые хэлэбэ. Мүнөөшье, 74 наһатай болобошье, марксизм-ленинизмые шудалха талаар һуралсалаа үргэлжэлүүлһээрби, пропагандистын хүндэтэй уялга дүүргэһээрби гэжэ тэрэнэй мэдүүлхэдэ, нэрьемэ альга ташалган болоо.

Залуу үеын коммунистнуудай зүгһөө Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой слесарь-хабсаргагша **Владимир Соловьёв**, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студентка **Любовь Буянтуева** гэгшэд амаршалгын үгэ хэлэбэ.

Үдэшын түгэсхэлдэ КПСС-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь В. Н. Башкеев эндэ уригдаһан партиин хори гаран ветерануудта дурасхаалай бэшэгтэй улаан дэбтэрнүүдые барюулба.

Г. ДАШЕЕВА.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэйн түлөө

ОНСО АНХАРХА АСУУДАЛ

КПСС-эй Центральна Комитедэй «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашаданъ комплексноор хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» тогтоолоор манай республикын экономическа ба социальна хүгжэлтые бүри түргэдхэхэ зорилго табигдана. Тиихэдээ гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаан, арад зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэнүүдые болон медицинскэ хангалга һайжаруулагдаха байна бшуу. Мүн гэр байра, хүүгэдэй эмхи зургаанууд, һургуулинууд олоор баригдаха хараатай.

Республикын экономико болон соёлые саашаданъ хүгжөөлгэ үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй таарамжатайгаар хубаарилагдаһанһаа дулдыдаха. Эндэ үйлэдбэриин бүхы нөөсэнүүд, тэрэ тоодо хүнүүдэй хүсэ шадал гүйсэд хэрэглэгдэхэ зэргэтэй. Мүнөө үедэ манай республикада, мүн бүхы орон соошье, арадай ажахын һалбаринуудые хүдэлмэришэдэй кадрнуудаар гүйсэд хангаха ябадал онсо анхарал хандуулмаар асуудал болонхой. Республикын арад зоной бүридэлые шэнжэлээд харахада, арбан нэгэдэхи, арбан хоёрдохи табан жэлнүүдэй үедэ хүдэлмэришэдэй тоо 1980 онойхиһоо нилээд үсөөрхэ байна. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ наһанайнгаа амаралтада гараһан зуун хүн бүхэнэй орондо 49 залуушуул ажалда орохоор хараалагдана. Харин саашадаа, 1990 оной дүтэлхэ тээшэ, энэ тоо бүришье бага болохоор хүлеэгдэнэ.

Хүдэлмэришэдэй үсөөржэл байха энэ үедэ арадай ажахыда ажалша гарнууд бүри олоор хэрэгтэй болохо. Тиимэһээ хүдэлмэришэн бүхэнэй арга боломжые гүйсэд хэрэглэхэ зорилго табигдаха зэргэтэй. Он жэлнүүдэй ошохо бүри, нэгэдэхеэр, экономико үргэдэн хүгжэхэ, хоёрдохёор, медицинэ, худалдаа наймаан, арадай гэгээрэл, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга гэхэ мэтэ һалбаринуудта хүдэлдэг зоной тоо мүн лэ олошорхо ёһотой. Энээнһээ уламжалан гол үйлэдбэридэ хүдэлхэ ажалша хүнүүд бүри ехээр дуталдаха байна бшуу. Тиимэһээ продукци гаргалгые дээшэлүүлхэ хэрэг имагтал ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлагдаха болоно.

Манай республикын промышленностьда юһэдэхи табан жэлдэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар 38 мянган хүнэй хараатай үйлэдбэриин хүсэн алмагдаһан юм. Теэд арбадахи табан жэлдэ энэ хэмжээндээ хүрэгдөөгүй. Хүдэлмэришэдэй кадрнуудай саг үргэлжэ дуталдажа байһан шалтагаанһаа боложо, зарим хүтэлбэрилэгшэдэй хэмһээ үлүү олон зониис ажалда баряад байһан ушарнууд үзэгдөө. Тиигэжэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа жэшээгүй бага, оройдоол 12—15 мянган хүнэй хэмжээнэй үйлэдбэриин хүсэн алмагдаһан байха юм. Энэ ушар шалтагаанһаа боложо, ганса 1980 ондо 2730 хүнэй бүтээхэ хүдэлмэриин хэмжээнэй промышленна продукци дутуу гаргагдаһан юм. Гэхэтэй хамта гансашье промышленна предприятинууд бэшэ, мүн барилгын организацинууд, хүдөө ажахын, транспортын предприятинууд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргээгүй гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Ажалай ашаг үрые дээшэлүүлгын гол үндэһэн хадаа гарай ажалые оньһожоруулга болоно. Промышленностьда комплексноор оньһожоруулагдаһан ба автоматизацилагдаһан участогууд болон цехүүд арбадахи табан жэлдэ 43 процентээр олошороо. Гэбэшье гарай ажалтай хүдэлмэришэдэй тоо олошорһониинь харамтай. Тиигэжэ, жэшээнь, 1969 ондо 24668 хүн гарай ажалтай байһан һаа, 1979 ондо энэ тоо 25010-да хүрэшэһэн байна. Илангаяа хамһабариин хүдэлмэридэ гарай ажалай хэмжээн ехэ байһаар. Жэшээнь, Улаан-Үдын архиин заводто хамһабариин ажалтанай 75,6 процент, С. М. Кировэй нэрэмжэтэ түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводто—55,6 процент, кондитерскэ промышленностиин нэгэдэлдэ—56,6 процент, «Гусиноозерская» шахтада—54,0 процент, нарин сэмбын комбинадта — 49,4 процент, Эдеэ хоолой промышленностиин министерствын предприятинуудта — 49,6 процент гарай ажал хэдэг байна.

Энэ мэтээр хамһабариин ажалай оньһожоруулагдаагүй байһанһаа боложо, тэндэхи хүдэлмэришэдэй тоо олошорно бшуу. 1969—1979 онуудта—арбан жэлэй хугасаа соо республикын промышленностьда гол үйлэдбэридэхи хүдэлмэришэдэй тоо 12,8 процентээр олошорһон байгаа һаань, хамһабариин албанай хүдэлмэришэдэй тоо 33,8 процентээр олон болоһон байха юм. Ажалша гарнуудые сүлөөлэн, гол үйлэдбэрие хүдэлмэришэдэй кадрнуудаар хангаха нөөсэ арга боломжо эндэл байна бэшэ аал.

Гол фонднуудай үрган үргэдэжэ, шэнэ барилгын ехээр хэгдэжэ байһан мүнөө үедэ хүдэлмэришэд дуталдаһаар гээшэ. Мүн эндэ хуушараһан оньһон техникэ шэнэлэн һэльбэхэ хэрэгтэ капитальна һомололго багадана.

Үнэтэй сэнтэй оньһон түхеэрэлгэнүүд дээрэ хүдэлхэ хүнүүдэй дуталдадаг шалтагаанһаа промышленностьда гол фонднуудай аша үрэ түлюураар харюулагдана. Тиигэжэ, жэшээнь, 1975 ондо гол фонднуудай 1 түхэригһөө 1 түхэриг 58 мүнгэн ашаглагдаһан һаа, энэ тоо 1979 ондо 1 түхэриг 28 мүнгэндэ ороһон байна. Оньһон техникэ олон халаанда хүдэлгэгдэнэгүй. Тиимэһээ хуушараһан түхеэрэлгэнүүдые һэлгэжэ, һэльбэн заһабарилжа, продукци үйлэдбэрилгые али бүхы аргаар үргэдхэхэ зорилго табигдана ха юм.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд дотор экономикые хүгжөөхэ, социальна арга боломжонуудые хэрэглэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаһан байна. Тодорхойлон хэлэбэл, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хүдэлмэриин ба ажабайдалай эрхэ байдал һайжаруулга, ажалай журам шангадхалга, хүдэлмэришэдэй мэргэжэл дээшэлүүлгэ, ажалшадай хүдэлмэриһөө гаралга, оролтые хороолго мүнөө нилээд нүлөөлдэг гээшэ. Имагтал хүдэлмэришэдэй ажалһаа гарадаг ушарһаа промышленностьда ажалша коллективүүдэй бүридэл саг үргэлжэ һэлгэгдэнэ. Хүдэлмэришэдэй ажалһаа гараха ушар республикада, илангаяа оёдолой үйлэдбэридэ, хүнгэн промышленностьда, хилээмэ барилгын, мяха үйлэдбэрилгын газарта илангаяа олон байха юм. Хүдэлмэриһөө гарагшадай 70 процентнь гушан наһа гүйсөөгүй залуушуул.

Ажалһаа гараһан хүнүүдые тоолон шэнжэлжэ харабал, тэдэнэр гол түлэб мэргэжэл багатай, байра байдал муутай зон байха юм. Ажалай үдэрэй үедэ, халаануудай забһарта ехэ саг хаягдаһаар. Олонхи предприятинуудта халаануудай хоорондо хүдэлмэриин 10 процент хүрэтэр саг һамшаагдашадаг байна. Бухэли үдэрөөршье ажалаа хаяха ушар бии. Жэл бүри промышленностиин хүдэлмэришэн бүхэн 18 үдэр шахууе гээдэг байха юм. Эндэ хүтэлбэрилэгшын табилгаар, хуулита ёһоор, элдэб үбшэнэй гэмээр ажалдаа гарахагүй ябадалай шалтагаануудтай байгаал бэзэ, теэд үйлэдбэридэ хойшолон татагдахаараал татагдана бшуу. Иимэ хохидолнууд 1980 ондо илангаяа локомотив-вагон заһабарилгын, киномеханическа, «Теплоприбор», томо панельнэ гэр барилгын заводуудта, Буряадай мебельно-модо болбосоруулгын комбинадта илангаяа олоор ушарна. Мүн тиихэдэ хилээмэнэй 2-дохи завод, һэрюун ундаанай завод, һэеы гуталай фабрика, пивын завод, «Бурятстройматериалы» нэгэдэл гэхэ мэтэдэ мүн лэ ехэ хүдэлмэриин саг гээгдэдэг байха юм.

Хүдэлмэришэдэй кадрнуудые бэлдэхэ, ажалай сагые гээлгые хороохо талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулагдадаг. Нарин сэмбын комбинат, локомотив-вагон заһабарилгын, архиин заводууд, мебельно-модо болбосоруулгын комбинат гэхэ мэтэ предприятинууд гээгдэгшэдгүйгөөр хүдэлдэг болонхой. Гэбэшье социалис ажалай журам гансал ажалай сагые һамшаалга усадхаха хэрэгээр хизаарладаг бэшэ бшуу. Эндэ зохёохы ёһоор, үнэн сэхээр, һайхан һэшхэлээр хүдэлхэ шухала.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд дотор ажалшадай ажалай ба ажабайдалай эрхэ байдал һайжаруулгада, элүүрые хамгаалгада онсо анхарал табиха гэжэ тэмдэглэгдээ һэн. Хүдэлмэриин газарта шуула, тооһогүй болгохо, тааруу зохид температура тогтоохо гэхэ мэтээр хэхэ хүдэлмэри ехэ, хэхэ хэрэгтэйшье гээшэ. Энээнһээ хүдэлмэришэдэй үбшэлэлгэ, тэрээнһээ уламжалан, ажалай сагые гээлгэ хороохо ёһотой бшуу. Энэ талаар С. М. Кировэй нэрэмжэтэ түмэр хэрэгсэлнүүдэй завод, кондитерскэ фабрика, хилээмэнэй болон нарин сэмбын комбинадууд, шэлэй завод гэхэ мэтэ предприятинуудта шанга хэмжээнүүдые абахаар болонхой.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ хадаа үйлэдбэрие хүдэлмэришэдэй кадрнуудаар хангаха асуудалтай нягта холбоотой. Хүдэлмэришэ гарнуудай дуталдадаг хадань ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ тон шухала. Энэ хадаа манай экономикын гол зорилго, промышленна үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлгын үндэһэн болоно ха юм.

Н. БУЯЕВА,
экономическа эрдэмэй кандидат.

НЕФТЬШЭДЭЙ ИЛААЛТА

ТЮМЕНЬ. Тюменскэ областиин уурхайнуудта 2 миллиардахи тонно нефть малтан абтаба. Арбан найма хүрэхэгүй жэл соо иимэ үндэр дүн туйлагдаба.

Ороной нефть малтан абадаг ондоо нэгэшье комплекс иимэ эршэмтэйгээр хүгжөөгүй юм. Тюмениин нефтиин түрүүшын миллиард 14 жэл соо олзоборилогдоһон байгаа һаань, хоёрдохи миллиардынь гурбаһаа үлүү жэл соо малтагдан абтаа. Сүүдхэдээ 1 миллион тонно нефть болон 1 миллиард кубометр газ малтан абахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөн тюмениинхидэй габшагайгаар ажаллахадань туһална. Баруун Сибирие ашаглан хэрэглэхэ тухай шиидхэбэриин баталагдан абтаһан 1964 ондо эндэхи хүдэлмэрилэгшэдэй дунда эхилһэн ажалай баатаршалгые энэ мүрысөөн үргэлжэлүүлнэ.

КПСС-эй Центральна Комитет тюмениинхидэй патриотическа үүсхэлые дэмжээ һэн. Үрэмдэгшэдэй, хабсаргагшадай, геологуудай, барилгашадай, авиаторнуудай, гол мүрэнэй хүдэлмэрилэгшэдэй хэдэн зуугаад коллектив энэ үүсхэлые дэмжэнэ.

(ТАСС).

Комсомолой ажабайдал

ХҮН БҮХЭН ДААБАРИТАЙ

Комсомолой организациин ажал ябуулгын үрэ дүн хадаа ВЛКСМ-эй гэшүүн бүхэнэй хүсэл оролдолгоһоо, коллективэй ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалгаһаа дулдыдаха зэргэтэй байна бшуу. Энэ ушарта комсомолец бүхэндэ даабари үгэлгэ, тэрэнэй дүүргэлтые хиналга хүмүүжүүлхы удхатай зүйл болоно.

Союз доторой ажабайдалай энэ шухала хэрэгтэ Тимлюйн цементын заводой ВЛКСМ-эй комитет (секретарь З. Анциферова) саг үргэлжын анхарал хандуулжа байдаг юм. Тоосоото һунгалтын кампаниин дүүрэмсээр лэ комсомолой цеховой организаци бүхэндэ хамтын суглаан болодог. Тэндэ комсомолец бүхэнэй харюусаха, бодотоор бэелүүлхэ даабари тодорхойлогдодог. Даабари саг үргэлжын, саг зуурыншье байдаг гээшэ. Иимэ хубаарилга суглаанай шиидхэбэреэр баталагдажа, хуулита болгогдодог шуу.

Жэшээнь, А. Шихановагай толгойлдог заводой лабораториин комсомолой организаци 12 гэшүүдтэй. Тэдэнэй долоониинь саг үргэлжын, бэшэниинь саг зуурын даабаритай юм. Техникумдэ, институтда заочноор гү, али үдэшын дунда һургуулида һуража байһан комсомолшуудта саг зуурын даабари үгтэдэг. Лабораториин комсомолшууд даабаридаа ехэ харюусалгатайгаар хандадаг, һайнаар дүүргэхые оролдодог.

Электроцехэй, галдалгын, механическа цехүүдэй комсомолой организацинуудай гэшүүд мүн һайнаар даабарияа дүүргэдэг юм. Комсомолойнгоо даабарие хэр дүүргэжэ байһан тухай ВЛКСМ-эй комитедэй заседани дээрэ, хамтын суглаан дээрэ холо тоосожо, мэдээсэжэ байдаг гурим комсомолой гэшүүдэй харюусалгые шангадхана, журамтай болгоно.

«ПРОЖЕКТОР» ТОДООР ГЭРЭЛТҮҮЛЭГ ЛЭ

Ленинскэ комсомол болбол мүндэлһэн сагһаа хойшо олонниитын хиналтада угаа эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байдаг түүхэтэй бшуу. Энэ хүдэлмэри һүүлэй үедэ арадай хинагшадай ниитын ажал ябуулгатай тон холбоотойгоор эмхидхэгдэдэг болонхой.

Манай заводой ВЛКСМ-эй комитет комсомолой «прожекторэй» хүдэлмэрие шадамараар хүтэлбэрилдэг гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй. «Прожектористнуудай» ниитын хүдэлмэрие комитедэй дэргэдэ байгуулагдаһан штаб хүтэлбэрилдэг юм. Тоосоото һунгалтын кампаниин үнгэрһэнһөө хойшо предприяти дээрэ олон эдэбхитэдэй хабаадалгатай зургаан рейд (шалгалта) хэгдээд байна. Электрын элшэ алмаха, материалнуудые, элдэб хэрэгсэлнүүдые хадагалха байдалые шалгаһан рейд һанаһанда хүрэмөөр эмхидхэгдээ.

Гадна заводой комсомолой «прожекторэй» гэшүүд хүдэлмэришэдэй ажалдаа саг соогоо хэр ерэдэг байһые шалгана, архитай «нүхэсэхэ» дуратайшуулые элирүүлнэ, үдэшын дунда һургуулида һурагшадай хэшээлдээ хэр ябадагые хинана. Тиихэ зуура предприятиин ажалай түрүүшүүлэй жэшээтэ һайн хэрэг тухай, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэй хабаадагшадай аша туһатай эрмэлзэл тухай ходо мэдээсэжэ байдаг гуримтай.

Комсомолой «прожекторэй» штаб болон постнууд саашадаа предприятиин үйлэдбэриин хэрэгтэ, коллективэй ниитын ажабайдалда үзүүлдэг аша туһатай хүдэлмэриеэ бүри һайжаруулхые оролдоно. Энээндэнь ВЛКСМ-эй комитет ехэ туһа хүргэхэ уялгатай.

В. АСОНОВ,
хүдэлмэришэн бэшэгшэ.
Кабанскын район.

«Жилгражданстрой»-н барилга-хабсаргадахи управлениҙэ Ветошников шулу[...] хүдэлнэ. Тэрэ арбан[...] наһатайдаа эндэ [...] эхилһэн юм. Тэрэ [...] Григорьевой хүтэл[...] бригадын эрхимүүдэй[...] оронхой. Залуу хүб[...] нүхэдэйнгөө һургаал[...] рине зүбөөр хэрэглэ[...] гэжэлээ дээшэлүүлхэ[...] оролдодог, хэжэ бай[...] мэндээ үндэр харюу[...] гаар хандадаг юм. Т[...] ганса бригададаа бэ[...] управлени соогоо [...] хүндэтэй хүдэлмэриш[...] суурхадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: за[...]луушан, түрүү хүдэл[...] Сергей Ветошников [...] дээрэ.

С. БАЛДУЕВАЙ [...]

Совет орон дотор

ЭРДЭМТЭДЭЙ ДУРАДХАЛААР

ХАРЬКОВ. Харьковска областиин фермэнүүд болон комплекснуудта малда эдюулэгдэхэ 10 тонно дабһан үдэр бүри алмагдана. Нютагай эрдэмтэдэй дурадхалаар эндэ дабпанай орондо хэрэглэгдэхэ зүйлнүүдые малда эдюулдэг байна.

Содо үйлэдбэрилхэдэ гарадаг үлөөдэһэнһөө абтадаг тэжээлэй шэнэ зүйл удаан саг соо хадагалхада гутадаггүй, малда эдюулхын урда тэрэниие бутаргаһанай үлүү юм. Тэжээлэй шэнэ нэмэлтые малда эдюулхэдэ ехэ һайн байна гэжэ Украинын олохон ажахынуудай дүй дүршэлһөө харагдана.

Лисичанска содын заводто ба Славянска содын комбинадта тэжээлэй шэнэ зүйл бэлэдхэхэ технологи нэбтэрүүлэгдэнхэй.

НАМАРТАА ГАЗАРАА УҺАЛНА

СТАВРОПОЛЬ. Эндэхи ажахынуудай тарияшад намартаа газар уһалха түсэбөө дүүргэбэ.

160 мянган шахуу гектар ехэ талмай дээрэ энэ шухала агротехническэ хүдэлмэри бэелүүлэгдээ. Эндэ дулаан намар боложо байнхай, тиимэһээ уһалууриин агрегадууд хүдэлгэгдэһөөр. Хизаарай колхоз, совхозууд хүйтэнэй эхилтэр үшөө 10—15 мянган гектарһаа бага бэшэ таряалан нэмэжэ уһалхые хараална.

Хаа хаанагүй уһалуури эрдэм наукын заабариин ёһоор үнгэргэгдэнэ. Гектарта 1.500 кубометр уһан оруулагдана. Энэнь газарай хүрьһые ехэ гүнзэгыдэ шиигтүүлхэ арга олгоно.

Ставрополиин таряашад саг болзортонь уһалһан плантацинууд дээрэһээ сезон соо олон жэлэй таримал ногооной ургаса 4—5 дахин абажа үрдидэг юм.

РАПС — ҮНЭТЭЙ СЭНТЭЙ УРГАМАЛ

АГИНСК. Агын Буряадай автономито округой үүлтэртэ малай томо ажахынуудай нэгэн болохо XIX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой нарин ноһотой хонидой рационодо рапс ехэ һуури эзэлдэг юм. Тэжээлэй үнэтэй сэ[...] энэ ургамалые хэдэн жэлэй саада тээ эндэ тарижа эхилээ һэн. Түрүүшын туршалганууд амжалтатай байгаа. Мүнөө колхозой 200 гектарай туд бүриһөө 200 центнер хүрэтэр ногоон набша намаа хуряагдана. Энэнь округ доторoo эгээл эрхим дүн болоно. Рапсын набша намаае талха тариянай зүйлнүүдтэй холижо, ажахы 8 мянган тонно сенаж дараа. Энэнь түсэбһөө 3 дахин ехэ болоно. Тэрээнһээ гадна, 30 тонно үрэһэн суглуулагдаа. Ерэхэ хабар колхоз мянган гектарта энэ ургамалые тарихаар хараална.

Талата хизаарай олонхи колхоз, совхозууд тус ажахын дүй дүршэлые хэрэглэдэг болонхой.

УРАН ЗОХЕОЛШЫН, ТҮҮХЭШЭНЭЙ ДУРАСХААЛДА

КОСТРОМА. Совет уран зохёолшо, түүхэшэн Сергей Николаевич Марковай түрэһөөр 75 жэлэй ойе тэрэнэй тоонто нютагта — Парфеньево тосхондо баярай оршон байдалда тэмдэглэбэ.

Уран зохёолшын түрэһэн гэртэ дурасхаалай самбар байгуулагдаа. Марковай ажабайдал, ажал ябуулгада зорюулагдаһан выставкэ нютагай зурагай галерейдэ нээгдээ. Олонниитын түлөөлэгшэдэй баярай суглаан тосхондо болобо.

Москваһаа, Ленинградһаа ерэһэн бүлэг уран зохёолшод баяр ёһололдо хабаадалсаба.

СОВЕТ ХҮГЖЭМЭЙ ҺАЙНДЭР

ТБИЛИСИ. Совет хүгжэмэй бүхэсоюзна фестиваль Грузида нээгдэбэ. Хани барисаанай ба искусствын һайндэрэй үедэ республикын олохон городууд болон тосхонуудта мэдээжэ к[...] торнууд, ороной бү[...] булангуудһаа ерэһэн [...] хы хүдэлмэрилэгшэд[...] лективүүд болон ү[...] шэд тоосохо байна.

Харалга Тбилисиин [...] цертын ехэ зал соо [...] оршон байдалда [...] Грузиин ниислэл хо[...] ниитын түлөөлэгшэд[...] на республиканууда[...] һэн хүгжэмэй-соёлой[...] ябуулагшад, харин [...] нүүдэй айлшад — Бо[...] Венгриин, Вьетнама[...] эй, Польшын, Ру[...] Чехословакиин, Юго[...] композиторнууд болон[...] жэм шэнжэлэгшэд эл[...] ларба.

— Мүнөө жэлэй фе[...] КПСС-эй XXVI съезд[...] лоһон жэлдэ үнгэр[...] — гэжэ СССР-эй К[...] торнуудай холбооной[...] ленин нэгэдэхи сек[...] Т. Н. Хренников [...] тэмдэглээ. — Съездын[...] хэбэринүүд соёлой [...] ябуулагшадай эдэбхи[...] хэлые бадаргаһан ба[...] лиг шадабаряа ара[...] доо зорюулдаг сове[...] жэмэй уран бэлигтэн[...] үеын хүгжэмэй түүх[...] тэ ,шэнэ толотомо [...] нуудые оруулхаар [...] шиидэнхэй.

Манай ороной оло[...] һэ яһатанай хүгжэмэ[...] лалтануудые харуул[...] дэб жанрай зохёолну[...] тивалиин программа[...] лагданхай. Түрүүшы[...] Е. Рахмадиевай «Ко[...] ци тухай кантата» [...] стан), А. Баланчи[...] (Грузи) гурбадахи си[...] болон Б. Чайковски[...] сква) «Севастополи[...] фони» зэдэлээ. Орк[...] хамта фортепьяно дэ[...] дагдаха С. Прокофьев[...] бадахи концерт шаг[...] та дурадхагдаһан ба[...]

(ТА[...]

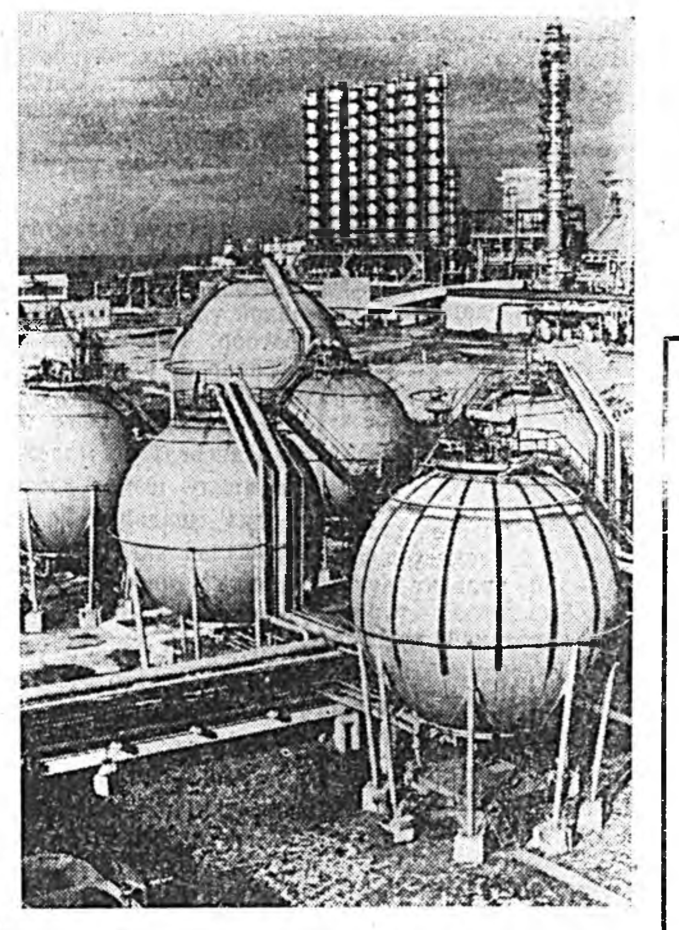

ТАТАРАЙ АССР. «Эрхим мэргэжэлтэдые—ашаглалгада тушаагдаха үйлэдбэридэ хабаадуулха» гэһэн хүдэлөөн Нижнекамскда үргэнөөр дэлгэрнэ. Ганса нефтехими болон энергетикын предприятинуудта хоёр хахад мянган дүй дүршэлтэй, эрхим шадабаритай мэргэжэлтэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон хүдэлмэришэд шэнээр эмхидхэгдэһэн цехүүдтэ хүдэлхөөр эльгээгдэһэн байна. Тэрэнэй ашаар арбадахи табан жэлдэ объектнүүдэн гурбадахи хубинь болзорһоо урид ашаглалгада тушаагдаһан байна. Энэнь капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөрнин ашаг үрые дээшэлүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Нижнекамскнефтехим» нэгэдэл.
ТАСС-ай фотохронико.

МАЛ АЖА[...] онсо шухала һалба[...]

АЛМАЛТА, АРЬБАЛАЛТЫН АШААР

ОРЕНБУРГ. Энэ областиин Илекскэ районой «Красный Октябрь» колхоздо тэжээл алмабашье, һү ехээр һаахын түлөө социалис мүрысөөн малшадай дунда үргэнөөр дэлгэрбэ.

Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ ябаһан Н. Коршикова, Г. Белодедова гэгшэд үнеэн бүриһөө арба гаран килограмм һү һаажа, продукциин центнер бүхэндэ 10—15 килограмм тэжээл алмаһан байна.

Шэмэтэ тэжээлэй рационие тааруулан табиһанай, үбһэ, силос, холимог тэжээл гаргашалгын хойноһоо нарин нягта хиналта тогтооһоной ашаар алмалта, арьбалалта хэгдэнэ.

Ажахы тэжээлэй нөөсэ баялигуудые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэдэг юм. Жэлэй эхинһээ хойшо 20 мянган центнер нэгэдэхи сортын һүн гүрэндэ худалдагдаа.

ТҮРҮҮШҮҮЛҺЭЭ ЖЭШЭЭ АБАНА

МЕДВЕДЕВО (Мариин АССР). Мариин хүдөө ажахын туршалгын станциин Яньковско фермын коллектив мяха худалдаха жэлэйнгээ даабарие болзорһоонь урид дүүргэбэ. Комбинадта тушаагдаһан эрэ бүрүү хашарагуудай амидын шэгнүүр дунда зэргээр 425 килограммда хүрэһэн байгаа.

Эсэсэй үндэр үрэ дүнгүүдые туйлахын түлөө социалис мүрысөөн фермын хүдэлмэрилэгшэдэй амжалта хангаһан байха юм. Түрүүшүүлдэ һара бүри дамжуулгын Улаан вымпел, мүнгэн шан барюулагдадаг. Шахан таргалуулгын операторнууд Н. Полянин, З. Зайцева, Л. Спиркова гэгшэд түрүүшүүлэй тоодо ороно. Эдэнэй бүлэгүүдтэ шахан таргалуулагдадаг малнуудай шэгнүүр сүүдхэдээ килограммаар нэмээгдэнэ.

Адууһа малые шахан таргалуулха талаар Яньковско мэргэжэлтэдэй дүй дүршэл автономито республикын олон фермэнүүдтэ, комплекснуудта нэбтэрүүлэгдэжэ байна.

ШЭГНҮҮРЫЕНЬ [...] НЭМЭЭНЭ

МОГИЛЕВ. Гахайн[...] үйлэдбэрилхэ талаар[...] гаар мэргэжэһэн Б[...] сиин «Восход» гэжэ[...] хоз—комбинадай кол[...] мяха гүрэндэ худалд[...] лаар социалис мүры[...] түрүү һуури эзэлжэ[...] Эндэ тэжээл гарга[...] бага болгобошье, га[...] дай шэгнүүрые сү[...] дунда зэргээр 100 [...] граммаар нэмээнэ.

Ажахыда цех ба[...] Эндэ ногооной гу[...] микро- болон макро-э[...] дээр, синтетическэ [...] кислотануудаар тэжэ[...] наржуулагдадаг байна[...]

Һүрэг малые саг [...] соонь илгажа, олошо[...] байһанай ашаар пр[...] үйлэдбэрилгэ дээшэ[...] дэ. Энэ ажахыда том[...] гогдоһон поршоонхону[...] халганда табигдана.

Түрүүшүүлэй жэшээ[...] лоруссиин бусад ажа[...] мяха үйлэдбэрилтээ[...] хэжэ байнхай.

ТОБИР ТАРГАН ТҮ[...]

АТБАСАР (Целин[...]ска область). Шэнэ[...] элдүүрилдэг «Красны[...] як» гэжэ совхозой [...] нуудта тобир тарган[...] гад нэмэбэ.

Шахан таргалуулгы[...] майнуудые хэрэглэжэ[...] нүүдые тобир таргана[...] мо болгоһон байна. [...] даа элдэб отарануудт[...] рай түлнүүдые харууһ[...] тула хэдэн арбаад х[...] хабаадуулагдадаг, ма[...] лай нүүдэл гэрхэнүүд[...] томашинанууд хэрэглэ[...] һэн. Мүнөө бүхы [...] түлнүүд талмай дээрэ[...] луулагдажа, оройдоол[...] хонишод болон механ[...] тэдэнэй хойноһоо хар[...] на. Шахан таргал[...] хүдэлмэриин эрхэ [...] һайжаруулагдаа, тэжэ[...] лон уһа үгэхэ хэрэг [...] жоруулагдаа. Совхозд[...] тэрүүлэгдэһэн шэнэ [...] һайн үрэ дүнгүүдые [...]

Атбасарска районд[...] аргаар 60 мянган [...] дые түлжүүлхээр хар[...] дана.

(ТАС[...]

ХҮРЬҺЭНЭЙ ҮРЭЖЭЛЫЕ ҺАЙЖАРУУЛГА—ГОЛ ХЭРЭГ

РСФСР-эй Хара бэшэ хүрьһэтэй нютагые ашаг шэмэ ехэтэй мал ажалай ба газар таряалангай хизаар болгохо гэһэн комплексно программые бэелүүлжэ үргэлжэлүүлхэ зорилго КПСС-эй XXVI съезд табяа. Тэрэниие бэелүүлгэдэ МГУ-гай эрдэмтэдэй-хүрьһэ шэнжэлэгшэдэй ямар хубитаяа оруулжа байһан тухай биологиин эрдэмэй доктор Дмитрий ОРЛОВ АПН-эй корреспондент Михаил ГЛУХОВСКИИН гүйлтаар хөөрэнэ.

Хара бэшэ хүрьһэтэй газар Россин Федерациин гурбан миллион дүрбэлжэн километр тухай дайда дээрэ оршодог. Мүнөө тэрэ республикын хүдөө ажахын бүхы продукциин гурбадахи хубииень гаргана. Энэ мнай арга хабаһаань бага байһаниинь элитэ. Эрдэм наукын үндэһөөр Хара бэшэ хүрьһэтэй газарай байгаалиин арга шадалые хэрэглэхэдэ, 25 жэлэй саада тээ шэнэ газарые элдүүрилгэһээ бага бэшэ үрэ үгэхэ байна. Энэ хизаарта гектарһаа тарянай 20—22 центнер тогтууритай ургаса абажа болохоһоо байтагай, абаха хэрэгтэй гэжэ тоололгонууд харуулна. Хара бэшэ хүрьһэтэй газарай зарим ажахынууд мүнөө 30 гү, али үшөө дээшээ центнер таряа гектарһаа хүряанад.

Юу хэжэ, яагаад Хара бэшэ хүрьһэтэ газарые ашаг шэмэ ехэтэй газар таряалангай хизаар болгохоб? Минии бодоходо, хүрьһэнэй үрэжэлые һайжаруулхадаа, эгээл түрүүн, байгаалиин уларилай холбоое комплексноор шэнжэлхэ хэрэгтэй. Мелиорациие түсэблэхэ ба бэелүүлхэ, газарай хүрьһэ шэнэ аргаар эдлэхэ, хими хэрэглэлгые түргэдхэхэ гээшэ байгаалиин жама ёһые гүнзэгыгөөр мэдэхэ ёһотой. Нуга сабшалан, хахалдаг газараа ашаглахадаа, байгаалитай холбооной тэнсүүриие буруу һүргэхэгүй, шадаал һаа уһа, хүрьһэеэ зандань байлгаха хэрэгтэй ха юм. Энээниие бэелүүлгэдэ эрдэмтэд ехэ үүргэтэй.

Манай университедэй хүрьһэ шэнжэлдэг эрдэмтэд Хара бэшэ хүрьһэтэй газарай хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ туһа хүргэнэд. Хара бэшэ хүрьһэтэй газарые 250 хуби болгон хубаажа, хүрьһэнэй-географическа районууд болгоһон карта зохёон буулгаха гээшэ эгээл ехэ ажал мүн. Тааруулан тариха гэжэ заагдаһан бүлэг ургаса, үтэгжүүлгын түхэл ба хэм, намаг хатаалга болон уһалалга хүрьһэнэй янзатай, байгаалитай нягта холбоотой.

Хүрьһэнэй-мелиоративна районууд болгоһон Хара бэшэ хүрьһэтэй газарай картые бидэ баһа бэлдээбди. Зуурşалагдаһан газарые һайжаруулха барилгые хайшан гээд хэхэб, ямар байдалтайб, түхэлтэйб гэжэ тэрээн дээрэ харуулагдана. Ехэ шиигтэй хүрьһэ хатаахадаа, мелиораторнууд заримдаа шабартай ушардаг. Тэрэнь уһа муу шүүдэг. тиимэ хадаа юрын дренаж хэхэдэ туһа болонгүй байхадаа магад. Энэ шиидхэхы асуудалые биологиин эрдэмэй доктор Феликс Зайдельман шэнжэлжэ байна. Шабарлиг хүрьһэ гүнзэгыгөөр бамбэйлган хахалхада (60—80 см хүрэтэр), һайн шанартай байһыень тэрэ тодорхойлоо. Элдүүрилгын энэ арга үлүү шиигэй урдажа гарахыень ехэдхэхэһээ гаднэ, хүрьһэнэй химиин ба биологиин бүридэлдэ туһатай, тэрэнэй үрэжэлые дээшэлүүлхэ гэжэ тэрэ тоолоно. РСФСР-эй баруун захаһаа эхилээд. Ураал хүрэтэр — Хара бэшэ хүрьһэтэй бүхы дайда дээрэхи олохон ажахыда гүнзэгыгөөр зөөлэрүүлхэ арга үйлэдбэриин шалгалта гарза. Тэрэ хаа хаанагүй тарянай ба үбһэ ногооной ургасые 15—20 процентээр дээшэлүүлбэ.

Эхүүн үнэһэлиг хүрьһэндэ сагаан шохой нэмэхэ эрилтэ газар таряалан элдүүрилгэдэ табигдана. Хара бэшэ хүрьһэтэй газарай 5,9 миллион гектарта сагаан шохой нэмэгдээ. Түсэбтэ табан жэл бүхэндэ гүрэн энэ хэрэгтэ олон зуугаад миллион түхэриг һомолно. Тиигэбэшье сагаан шохой хэды шэнээнээр, ямар сагта, хайшан гээд хэхэб гэжэ тааруулбал, ашаг үрэтэй байха һэн. Хара бэшэ хүрьһэтэй газарта түрүүлэн сагаан шохой хэхэ арга дурадхагдаа. Тэрэнь ашагта минеральна соединени хэрэглэлгын шанарыень эрид дээшэлүүлнэ, газарай үрэжэлые улам ехэ болгоно.

Гансал ургамалай гарасада бэшэ, харин тэрэнэй шанарта газарай хүрьһые үтэгжүүлгын ямар үүргэ нүлөө үзүүлдэг байһые МГУ-гай агрохимигүүд амжалтатайгаар шэнжэлнэ. Хара бэшэ хүрьһэтэй газарта үтэгжүүлгэ ашагтайгаар хэхэдэ, сагаан шохой зүбөөр хэрэглэхэдэ, Украинада гү, али Кубаньда тэды шэнээн белогтой тарянай ургаса абаха арга олгоно.

Шиидхэгдэхэ үшөө нэгэ асуудалые дурдахамни. Хүндэ түмэрнүүдээр бузарлалгаһаа газарые аршалха, шалгаха ехэ хүдэлмэри манай хүрьһэнэй химиин кафедрада хэгдэнэ. Тиихэ зуура. хүрьһэ хамгаалха али бүхы асуудалнуудые хүрьһэ шэнжэлгын бүхы факультет шэнжэлнэ. Байгаалиин болон тэрэнэй оршон байдалай холбоое хазагайруулангүй, хүрьһэ һайжаруулха гээшэ эрдэмтэдэй гол зорилго болоно.

(АПН).

БЭЕЛhЭН ХҮСЭЛ

...нарай hайхан сагай ту-hаhа эхилжэ, ой тайга ...шара набшаяа гүби-...гол горход мүльhэтэн ...хонодог болоод бай-...Энэл энэ үедэ ангууша-...дахажа, совхозой түбhөө ...эд модоной зайда ошо-...

...ихэдэ hанагдаагүй hо-...олтой уулзалга тохёол-...он юм. Үглөөгүүр хааян-...ян урдаhан Хэжэмэд го-...эрьедэ hуужа, тунга-...сэбэр уhаарнь сайгаа ...жа уугаад, хадари, зэб-...дэйнь олые гайхажа ...агүй, hамааран хаража ...баб. ...Энтэ шэхэндэм хүнүүдэй ...эр-шэбэр хөөрэлдэхэнь ...даад, нэгэ хирэ таhал-...аба. Буруу дуулаба гүб ...гайхабаб. Тиимэ даа. ...Теэд иимэ гүн тай-...оёорто ангуушадhаа он-...хэн ябаха болоноб. Али ...гү? Хашхарбаб.

...Уданшьегүй харюу дуул-...мори унаhан хоёр хүн ...ойлдон харагдаба.

...Намайе хаанаhаа танихаб ...Мэндэшэлээд, гайхаhан ...тай морин дээрээ hуу-...Эсэгэ хүбүүн хоёр гэжэ ...тиhөөлжэ таняад орхибоб. ...Тингээдшье ябаhан ушар ...хөөрэлдэжэ, танил-...абабабди.

...— Степанов, — гээд хү-...томо гараа hарбайба.— ...хүбүүмни даа, Вася гэ-...нэрэтэй.

...Вася хүбүүниинь эсэгэ-...нилээд суг хүдэлhэн ...тэмдэглэхэ хэрэгтэй. ...зарта буугаад ябахадань, ...олон хүлтэйень ажаглаа ...Ород шэгтэй энэ хү-...харахадаа, ородоор дуу-...жаб. Теэд тэрэм энеэбхил-...намайе шоглоhон хэбэр ...лээд, уhан буряадаар:

— Ута намар боложо ...а. Мүнөө хүрэтэр уhа-...шубууд ябаагүй, — гэбэ. —hайн бэшэ гү?

—Намарынь hайн байгаад, ...арынь бирагүй hаа, ба-...хэрэгтэйшье юумэниинь ...ааб даа, — гээд мориёо ...оондо табижа, хажуудам ...лэн hууба.

Инокентий Петрович Степанов үгэрхүү хөөрүү, зан абаряар түбшэн даруу хүн байшаба. Тэрэ тамхияа татан:

— Үсэгэлдэр гурба-дурбэн бухамнай өөдөө үгсэжэ ошоод, hөөргөө бусаагүй. Доогуур мүрнүүдынь байна. Хагда ногоон соо ороходоо, үгы болошоо. Зүглэhэн зүгынь тиишэдэ. Хараагүй гүт? — гээд нам тээшэ шэртэбэ.

— Үгы, — гээд би толгойгоо hэжэрбэб.

— Холо ошоогүй. Тиихэдэ зүүн хярын сагдуул руу шургаа ёhотой. Хальмаг үүлтэрэй үнеэд шугы шэбэртэй, бүтүү шэдхэ газар бэдэрдэг. Үйлэ муутайханууд даа, — гэжэ гэмэрэн татаад, сай балгаба.

Хальмаг үнеэдые харууhалдаг Иннокентий Петрович Степанов Мүйhөөн гэжэ зуhалангайнгаа газарhаа үшөө хобхоржо ошоогүй, тугалнуудаа тобиржуулжа, малаа атар тарган болгожо, бэлшээн таргалуулжа байhан байгаа.

Арба гаран наhанай Вася гэжэ нэрэтэй хүбүүниинь моринд угаа дуратай ха, хажуухаань hалан hанданагүй, хүзүүень эльбэнэ, уhална, эдеэлүүлнэ.

Хүн бүхэн түрэhөн гараhан нютагаа, урасхалта уhаяа, нүхэд, гарбалаа дурсаха дуратай байдаг. Иннокентий Петрович Баргажан нютагhаа гараад, Джилиндэ ерэжэ, сэдьхэлhээ hайшаагаад, залуу наhанhаа үлэйэн түүхэтэй. Холын хойто районда, гүн тайгын оёорто хүдэлхэнь хүшэр байhан. Табяад оной эхеэр машинын жолоошод, механизаторнууд үсөөн, залуу үетэндэ түшэглэхэ хаhа hааб даа. Жолоошон, механизатор мэргэжэлтэй Степанов эгээл шухала хэрэгтэй газарта трактористаар, машинын жолоошоноортшье хүдэлhэн, энэ талаар олон тоото мэргэжэлтэдые дүй дүршэлдөө hургаhан, шадаха зэргээрэ хүмүүжүүлhэн байха.

— Хамаг юумэндэ дуратай, аха нүхэдэй оньhон шадабари мэргэжэлые халан абаха залуушуулда дуратайб. Юуб гэхэдэ, эрмэлзэhэн хүн хэзээдэшье hанаhандаа хүрэдэг. Тиимэhээнь тэдэниие дэмжэнгүй байжа болохогүй даа, — гэжэ нүхэр Степанов бодолоо уудалан хөөрэдэг юм.

Ушарhан, мэдэhэн саг соогоо энэ талаеэнь ехэтэ hайшааhанби. Һайхан сэдьхэл бодолтой, урагшаа hаналтай хадань, түрэhэн үхибүүдыньшье тиимэ байдаг гээшэ. Тэрэ найман үхиоүүдэй эсэгэ болонхой. Энэ жаргал эдлэхын түлөө ехэ ажал хэhэн байха. Инаг дуран, амжалтатай ажал хүдэлмэри, түрүүшын үхибүүд...

Хэды тингэбэшье тэрээндэ нэгэтэшье хүнгэн саг байгаагүй. Жолоошон ябаад, үдэшэ орой гү, али үүр хираанаар гэртээ ерэхэдэнь, инаг нүхэрынь хэды нойрмог соогоош урдаhаань инаглан угтаха. Энэнь Иннокентии Петровичто хэмжэшэгүй зол жаргалдал үзэгдэдэг hэн.

Саг гайхалтай түргэн. Үдэрэй үльгэршэнтэй адли наhан ябажа, үдэр соо хэhэн ажал хүдэлмэришни үглөөдэр болоходо, үльгэр шэнги үнгэршэhэн байха. Тиихэдээл hайн. Үрэжэлтэ юумэн үдэртөө үзэгдэнэ ха юм.

Өөрhөөнь жэшээ абажа, ажабайдалые hайханаар госожо шадаха үетэниие «ургуулха» хаба шадал гээшэ— ажабайдалай hургаалhаа дулдыдаха болоно бшуу. Иимэ шанар шэнжэ Иннокентий Петровичто гүйсэд байhаниинь hайшаалтай.

...Хүбүүнтэйнь hүүлдэ танилсаhанби... Үргэн сээжэтэй, ехэ нюдэтэй, Петр Иннокентьевич Улаан-Үдын гудамжада намтай уулзаад, ехэ баяртайгаар мэндэшэлбэ.

— Һайн гүбди! — гэhэн заншалта асуудал табибаб.

— О-о, hайнhаа байха, бишни үлүү hайнон, — гээд, Петя урдаhаам ехэнүүд нюдэнүүдээ харуулан энеэбхилбэ.

— Хөөрыш даа, — гэжэ баалажа оробоб. Тэрэ хүхюу омогоор:

«МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН» гэhэн конкурсдо ерэhэн очерк

— Бишни Москваhаа ерээб, — гэбэ.

— Амаралтаhаа гү?

— Үгы, үгы ВДНХ-hаа!— гэжэ омогтойгоор үгэлбэ.

Уулзаhан энэ саг соо хүбүүнэйнь эсэгэдээ хэды адли байhыень, мүн ажалша хүнэй абари зангыень ажаглажа үрдеэ hэм.

Петр Иннокентьевич эсэгынгээ харгыгаар шууд зорижо түрэл совхоздоо жолоошоноор, механизатораар хүдэлжэ, үнихэнэй хүндэтэй болонхой. Гэбэшье хүнэй наhан соо хүшэр хүндэ саг хэзээдэшье тохеолдодог. Иимэ ушар Иннокентий Степановташье болоhон.

Хүндөөр үбшэлөөд, хүдэлжэ байhан коллектив тухайгаа бодолгото болон байтарнь түрэhэн хүбүүниинь сэдьхэлыень заhаhан юм. Петя нигэжэ хэлэбэ.

— Эсэгэ, бү зобо. Би шамайе халан абанаб.

— Лагаад? — гэжэ эсэгэнь hонирхобо.

— Би малшан болохом...

— Хэн шинии орондо хүдэлхэб?

— Олдохо, — гээд хүбүүниинь этигэл дүүрэн урдапаань хараадхиоа.

— Эсэгэ, ши баhал механизатор байhан ха юмши...

— Зай, зай, — гэжэ Иннокентий Степанов hонирхоно.

— Шиниингээ харгыhаа гарахагүй гэжэ бодооб.

— Һайн даа, хүбүүмни,— гээд эсэгэнь толгойгоо дохилзуулба.

...Иимэхэн бага ушарал дээрэhээ хүбүүнэйнь hанажа ябаhан hанал бодол нэгэн доро эли болоод орхёо hэн. Эгээл тиимэhээ олон үгэгүйгөөр хүсэлыень дэмжэhэнээ ойлгуулhан юм.

Петр Иннокентьевич Степанов хальмаг үүлтэрэй үнеэдые даажа абаад, бригадые эрхилхэ ажалтай болоhон.

Эсэгын эрхилhэн ажал хүбүүндэнь болон бэшэ байба. Нимэл хүндэхэн хадань эсэгэмни hануулан хэлэжэ болоо гү гэжэ хүбүүниинь бодоод, оролдожо оро.

Оролдолгынь үрэ дүн саг соогоо харагдаа hааб даа. Юуб гэхэдэ, Петр Иннокентьевичэй эрхилдэг бригада, эсэгынь хэлэhэнэй ёhоор, урдахи хараа зорилгоёо сүм дүүргэжэ шадаа ха юм.

...Коллектив соо бээ абажа, урдаа табиhан гол зорилгоёо дүүргэжэ хүдэлхэ гээшэ амар бэшэ. Гэбэшье Петя хүбүүн эсэгынгээ найдал харюулжа шадаа. Энэ дүүргэлтэнь hанаhан ябадалhаа хазагайрхагүй, хүсэhэн хүсэлэйнь бодсто баримта болоо hэн гэжэ ойлгоcтой.

Эсэгынгээ бригада даажа абаад байхадаа, эрэ хүн зорихондоо гэжэ оролдожо эхилээ hэн.

Найман хүниие толгойлхо гээшэ наадан бэшэ ааб даа. Һанал зорилгонь нэгэ, шиндхэхы хүсэлынь урдаа байха ёhотой ха юм. Энээндэ Петя эсэгынгээ хэлэдэгээр, гол анхаралаа хандуулhан.

Тингэжэ хамаг hанаhан хүсэлөө бэелүүлжэ шадаhан ушартай. Дүрбэн жэл хүдэлхэ зуураа, нэн түрүүн 182 үнеэдые даажа абаhан hаа, мүнөө 470 үнеэтэй болонхой.

Мяхалиг үүлтэрэй эдэ үнеэдые үдхэхэ, үргэхэнь гайтайхан. Байгаалиин тусхай уларилда hурамхиhан үнеэд ой тайгаар хулжан бэлшэхэ, түрэhэн тугалнуудаа нюуха дуратай юм. Малай энэ зангые Петя алдадаггүй. Гадна нүхэртөө захин хэлэдэг, hанал бодолоо хубаалдадаг.

Тиихэдэ малдаа хүсэд хүрэмэ үбhэ тэжээл бэлдхэжэ абахын түлөө Михаил Базаровай, Петр Степановай, Александр Абросимовой бригаданууд ехэхэн оролдолго гаргажа, урдаа табиhан хүсэлөө дүүргэжэ шадаа.

Нүхэр Петр Иннокентьевич хэды хүшэр хүндэ сагай дайралдабашье, Баунтын районой Джилиндын совхоздо ажал хүдэлмэридөө амжалтатай ябана.

Ц-Д. ХАМАЕВ.

Совет Росси болон Монголой хоорондо дипломатическа харилсаанай байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойдо

ХҮН БҮХЭН ТЭРЭНИИЕ МЭДЭДЭГ

Нээрээшье, Монголой революциин ветеран, Монголой Арадай-революционно партии болон арадай гүрэн байгуулагша Сүхэ-Баатарай нүхэр ба соратник болохо Тогтохын нэрэ энэ ороной бүхы нютаг нугануудта үнэхөөрөө мэдээжэ юм. Үхибүүд тэрээндэ ехэ дуратай, тиимэhээ хүндэлдэг байна. Юуб гэхэдэ, Тогтохын ажабайдал тухай тэдэ эхин hургуулиин учебнигүүдhээ мэдэхэ болоhон байна бшуу. Наhатайшуулшье тэрэниие ехэтэ хүндэлдэг. Революциин hүүлээрхи жэлнүүдтэ Сүхэ-Баатарай адьютант ябаhан, саашадаа Арадай-революционно армиин полкын командир болотороо ургаhан, Арадай Ехэ хуралай депутадаар зургаа дахин hунгагдаhан, 1922 онhоо МНРП-гэй гэшүүн, партиин Центральна Комитедэй гэшүүнээр hунгагдаhан намтартай. Мүнөө Тогтох, 93 наhатай болобошье, республикынгаа ниитын-политическэ ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Байгша оной май hарада МНРП-гэй XVIII съездын бусад делегадуудтай хамта долоодохи табан жэлэй туршада Монголой арадай ажахын хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаа бэлэй.

Хүсэд нэрэнь — Пунцагын Тогтох юм. Теэд тэрэнэй фамилиие хэншье дурдадаггүй юм гэжэ намда уридшалан хэлэhэн байна. Юуб гэхэдэ, Пунцагын гэжэ фамилитай хүнүүд Монголдо олон, харин Тогтох гансал байха.

Иигээд лэ мүнөөнэйхеэр шэмэглэн түхеэрэгдэhэн, үргэн ужам гэртэ оромсоорсо, «ори ганса Тогтохтой» хани халуунаар уулзабабди. Үндэhэн хубсаhа — хүхэ сэнхир тэрлигтэй, энгэртээ орденуудай жэрэгэр олон планкануудтай, 1921 оной партизанай тэмдэгтэй, боро хилэн шляпатай гэрэй эзэн столдо hуухыемнай уриба. Бишыхан хоёр ашанарынь тэрэл дары монголнуудай түрүүшын хүндэ болохо hүтэй hайхан сай аягалбад. Тиигээд лэ манай хани халуун, яаралгүй, тэнюун хөөрэлдөөн эхилээ бэлэй. Гансал оршуулгамнай хаа-яа удаарuулдаг байгаа.

Совет журналистын намтай уулзаха тухай гүйлта зүрхэ сэдьхэлым ехэтэ хүдэлгөө гэжэ Тогтох нюусагүйгөөр тиихэдэ хэлээ hэн. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй ажабайдалда нилээд олон юумэ манай оронтой холбоотой, хүшэр хүндэ туршалгын жэлнүүдтэшье, баяр баясхаланта үдэрнүүдтэшье олон дахин тэрэ манай орондо ерэhэн байна бшуу. Таниие юундэ «Монголой Будённо» гэжэ нэрлэдэг гээшэб гэжэ би асуубаб. Үргэн элбэг нюуртань миhэрэл бии болоод орхино. Будённынхидэл адли, ута сагаан hахалаа эльбээд, тоhоор зурагдаhан, сэрэгэй хубсаhатай өөрынгөө портредынь харахымни дурадхаба гээшэ. Харахада, нээрээшье, Семён Михайловичта адлирхуу байба.

— Би Семён Михайловичтай ехэ танил байhан хүм, Москвада хэдэн дахин уулзаhан байнабди. Тэрэнэй бэлэг болгон үгэhэн тулгуур минии эгээл үнэтэ юумэн, — гэжэ Тогтох хэлэнэ.

Сүхэ-Баатартай тэрэнэй хаана, яажа танилсаhан тухай асуухадам, манай хөөрэлдөөн эрид эрьен, түүхэ руу орошоо hэн. Үгытэй малшанай бүлэдэ түрэhэн хүм, — гээд, тэрэ хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлбэ. — XVII зуун жэлhээ хойшо тэрэнэй дарлалта мүлжэлгэ доро байhан Монгол орон, 1911 ондо Манжуурай империин hандаран унахада, Хитадhаа таhаржа, өөрынгөө бэеэ дааhан тухай соносхоhон юм. Богдо-Гэгээнэй түшэмэд сайднарай 1913 ондо Хужир-Буланда сэрэгэй hургуули байгуулхада, сэрэгтэ татагдаhан Сүхэ-Баатар Тогтох хоёр тэндэ уулзаhан байгаа. Тиигэжэ тэдэ долоон жэлэй туршада сэрэгэй алба сугтаа хэhэн юм.

— Сүхэ-Баатар намhаа хэды жэлээр залуу юм hэн, теэд тэрэмнай бидэнэй танилсахада, hаад болоогүй бэлэй,— гэжэ саашань Тогтох хөөрэбэ. — Хүхюун зугаатай, эрэлхэг зоригтой, үнэн сэхэ тэрэнэй абари зангынь хүн бүхэниие татадаг hэн. Урдаа табиhан зорилгоёо заабол дүүргэдэг байгаа юм. Тиихэдэ үсэрэлтөөрөө бэшэ, харин шууд сэхэ хүсэл эрмэлзэлээрээ, хүнүүдые үнэншүүлжэ шададагаараа. 1919 ондо оронииень дахинаа эзэлhэн хитадай сэрэгшэдэй, Улаан Армиhаа тэрьедэhэн барон Унгернын сагаан гвардеецүүдэй бандатай тэмсэлдэ монголой арад зониие тэрэнэй уряалхадань, бодото бүхы патриодууд тэрэнэй хойноhоо бодоhон юм.

1921 ондо Монголой Арадай-Революционно Армиин зэргэдэ гадаадын эзэмдэгшэдтэй тэмсэжэ, Тогтох шэнэ Монголые байгуулагшадай нэгэн, саг зуурын Арадай правительствын гүйлтаар эндэ ерэhэн Улаан Армиин интернациональна туhаламжын гэршэ болоhон байгаа бшуу.

— Жаран жэлэй саана болоhон үйлэ хэрэгүүдые тон элеэр hанадагби, — гэжэ Тогтох хөөрэнэ. — Совет Росситай хани барисаатай болохо этигэл найдабаритайгаар 1921 оной октябрьда Сүхэ-Баатар болон манай бусад хүтэлбэрилэгшэдые Москва ошохо ута замда бидэ үдэшөө бэлэйбди. Манай оронуудай харилсаануудай түүхэдэ ноябриин 5 онсо hуури эзэлдэг юм. Энэ үдэр Москвада Совет Россиин болон Арадай Монголой правительстванууд бэе бэеэ дипломатическа талаар мэдэрхэ ба хани барисаанай харилсаа тогтоохо тухай хэлсээндэ гар табигдаhан байна ха юм. Тиихэдэл агуу Ленин Монголой делегацитай уулзаа бэлэй. Энэ хэлсээн хадаа манай оронуудай хоорондо хани барисаае хүгжеехэ хэрэгтэ айхабтар ехэ үүргэ дүүргэhэн, тэрэнэй найдамтай үндэhэ hуури болоhон юм. Минии Монгол орондо тэрэ зол жаргал түхөөгөө. Юундэб? — гээд таанад hурахат. Минии орон үгытэй ядуу, ламын шажанда дарагдаhан байгаа тиихэдэ. Харин мүнөө? Монгол орон танигдахаар бэшэ болотороо хубилан шэнэдхэгдээ, экономикын олон hалбаринуудые байгуулан хүгжөөгөө. Бидэ булта — хүгшэн, залуугүй — эдэ бүгэдэ имагтал Советскэ Союзай ехэ туhаламжын ашаар түйлагдаа гэжэ мэдэнэбди. Капиталис бэшэ хүгжэлтын замаар минии ороной эдэ жаран жэлэй туршада бата найдамтайгаар дабшаhан ушараар би омогорхоноб. Энэ замые В. И. Ленин Кремль соо Монголой делегацида тайлбарилан заажа үгэhэн байгаа бшуу.

Тогтох хадаа фашис Германида эсэргүүсэн совет арадай тэмсэжэ байhан хүндэ хүшэр үедэ Советскэ Союзтай хани барисаа болон дайшалхы нүхэсэлөө бэхижүүлhэн монгол ажал ябуулагшадай нэгэн мүн болоно. Тэдэ жэлнүүдтэ арадай Монголой хүтэлбэрилэгшэ Х. Чойбалсан болон бусад түлөөлэгшэдтэй хамта тэрэ нэгэнтэ бэшэ СССР-тэ ерэhэн, Улаан Армида туhаламжын жасада оруулхаар монгол ажалшадай суглуулhан эд зөөри Улаан Армида барюулалсаhан байна. Харин МНР-эй эрхэтэдэй туhаламжа айхабтар ехэ байгаа. Дайнай жэлнүүдэй туршада 60 миллион шахуу түхэриг энэ жасада оруулhан юм. Монголой ажалшадай суглуулhан мүнгөөр 1943 ондо «Революционная Монголия» гэжэ танкова колонно болон «Монгольский арат» гэжэ авиаэскадрили байгуулагдажа, Улаан Армида дамжуулагдаа бэлэй. Энээнэй дурасхаал болгон, Улаан-Баатарта үндэр томо хүшөө дээрэ Т-34 танк табигданхай байдаг. СССР-тэ түмэр замай долоон эшелон хубсаhа хунар, морин сэрэгэй тоног зэмсэг, эдеэ хоолой зүйлнүүд, дулаан хубсаhан эльгээгдэhэн, 500 мянга шахуу морид үгтэhэн байгаа. Тиихэдээ гуша мянга гараниинь бэлэг болгон үгтэhэн байха юм. Улаан Армида бэлэг бариhан хэдэ мянган монгол бүлэнэр арадай правительствын грамотануудые мүнөө наринаар хадагалжа байдаг.

Манай оронуудай хоорондо хани барисаан болон хүршэ ёhоной амгалан байдал хүгжөөхэ хэрэгтэ Тогтохын хубитые Советскэ Союз үндэрөөр сэгнэлэн юм. Агуу Октябриин 50 жэлэй ойн урда тээ тэрэ СССР-эй дээдын шагналда — Ленинэй ордендо хүртэhэн, ойн баярай үдэрнүүдтэ Москвада тэрэнь барюулагдаhан байна. Монголой революциин ветеран Ленинскэ ойн баярай медаляар мүн лэ шагнагданхай.

Баян, hайн hайхан хэрэгүүдээр дүүрэн наhа Тогтох наhалжа байнхай. Армиhаа отставкада гараhанайнгаа hүүлдэ гүрэнэй эмхи зургаануудта хүдэлөө. Нюдэниинь муудажа, 82 наhатайдаа тэрэ пенсидэ гараба. Өөhэдын хүүгэдгүй байhан энэ бүлэ хоёр хүбүү, хоёр басага үргэн абажа, томо болгоо. СССР-тэ hуралан, мүнөө Монголой гүрэнэй университедтэ багшаар хүдэлдэг бага басаган Долгорсүрэндээ байжа, мүнөө гурбан hайхан зээнэрээ хүмүүжүүлхэдэнь туhалдаг юм.

Манай хөөрэлдөөнэй түгэсэхэ тээшэ боложо байхада, Тогтох нэгэ гүйлтатайгаар манда хандаба.

—Хэрбээ манай уулзалга тухай бэшээ hаа, манай орондо hайн hайханаар тэрэнэй хандадагайнь түлөө, түби дэлхэй дээрэ эб найрамдал ба дэбжэлтэ хүгжэлтэ түйлахын тула тэрэнэй эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэдэгэйнь түлөө Леонид Ильич Брежневые би ехэтэ хүндэлдэг, ехэ дуратай хүм гэhэн минии үгэнүүдые заатагүй оруулыт гэжэ гүйнаб, — гээд тэрэ хэлэбэ. — Минии моральна болон оюун бодолой дэмжэлгэ — тэрэнэй талада. Харин би хүсэ шадалтай байгаа hаа, Леонид Ильичэй эрхилдэг hайн hайхан хэрэгтэ туhа болгон бултынь үгэхэ hэм.

Зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэн, Тогтохоhоо гаража ошоо бэлэйбди. Гарахымнай урда тээ: «Намда ерэhэндэтнай би ехэ баяртайб», — гээд, айлшадаа хүндэлhэнэй hүлдэ тэмдэг болгожо, баян дэлгэр, зол жаргал, Монголой номин хүхэ тэнгэридэл адли үүлэгүй сэбэр ажабайдал хүсэhэнэй гэршэ болгон сэнхир хүхэ торгон хадаг намда тэрэ баряа бэлэй.

Дмитрий ГАЙМАКОВ,
АПН-эй тусхай корр.

Улаан-Баатар — Москва.

...ХА ДҮҮНЭРЭЙ ДОГОВОР

...барисаан ба харилсаа холбоон тухай совет-вьетна-...договорто гар табигдаhанhаа хойшо гурбан жэлэй ойе ...ай болон Советскэ Союзай арадууд үсэгэлдэр тэм-... Энэ документын удха шанар асари ехэ юм. Тэ-... ажабайдалай айхабтар ехэ үүргэ нүлөөтэй байhые ... харуулба. Энэ договор совет-вьетнамай харилсаае, ...үү ёhоной хани барисаае, дайшалхы hаналаа нэгэдэл-...нэ шатада гаргаба. Вьетнамда «Лиенсо» — Советскэ ... болон «Хыу нги» — хани барисаан гэhэн үгэнүүд хо-... сугтаа хэрэглэгдэдэг юм. Энэньшье ойлгосотой. ...нь гэхэдэ, ёhотойл хани нүхэд, аха дүүнэр боложо, ...олын орондо ерээд, али бүхы бэрхэшээл түбэгүүдые ... дабахадань, социализмын материально-техническэ ...hуури байгуулхадань, вьетнам арадта асари ехэ ту-...жа үзүүлдэг совет хүнүүдые эндэ hайн мэдэдэг, тэ-... дуратай юм. Гадаадын эзэрхэг түримхэй ябуулгада ...раа эсэргүүсэн тэмсэхые хараалhан совет-вьетнам ...орой баталагдаhанhаа хойшо оройдоол гурбан hа-...үнгэрөөд байхада, Хитадай эзэрхэг түримхэйшүүлэй ...мянган хүнhөө бүридэhэн армиин сүлөөтэ Вьетнамда ... муухайгаар добтолhыень эндэ hайн hанадаг. Энэ ... хүндэ сагтань совет арад аха дүү орондо туhалам-...үүлжэ, Пекинэй сэрэгэй балмад хархис ябуулгануудта ... сохилто үгэхэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые эльгээhэн бай-...

...эй хэдэн арбаад жэлэй турша соохи вьетнам арадай ... хадаа түрүүлэн француз колонизаторнуудтай, удаань ...кан империалистнуудтай тэмсэлэй түүхэ болоно. Энэ ...эдэ вьетнам арад түүхэтэ илалта түйлаа. Экономиче-... байгуулалтын амгалан тайбан фронт дээрэ тэдэнэй ур-...үн лэ хүшэр бэрхэшээлтэй, харюусалгатай зорилгонууд ...гдана.

...экономикын олон hалбаринуудые тон шэнээр байгуулха ...тай болоо. Тэдээнгүйгөөр хүндэ промышленностиие, ...эй хүдөө ажахые хүгжөөжэ яашье болохогүй бай-... Совет-вьетнам экономическа харилсаанай тогтоогдоhоор ...эл шахуу үнгэрбэ. Энэ үе соо Соведүүдэй ороной ту-...жаар арадай ажахын 200-гаад шухала барилга хэгдээ. ... эдэ предприятинууд электрын элшэ хүсэнэй 40 га-... процентые, нүүрhэнэй 80 процентые, апатидууд болон ...фосфадай 100 процентые, түмэр отолдог станогуу-...98 процентые үйлэдбэрилэн гаргана.

...Социалис Вьетнамай бүхы шахуу провинцинуудта совет ...жэлтэд хүдэлнэ. СССР-эй туhаламжаар гансал энэ та-...жэлдэ 40 барилга, тэрэ тоодо Да мүрэн дээрэхи Хоа-... гэжэ гидроэнергетическэ узел, Фалайдахи теплоэлект-...станци, Бимшондохи цементын завод гэхэ мэтын социа-... индустриин асари томо барилганууд хэгдэхээр харааж...ажа, ороной урда хүбидахи далайн эрье шадарай неф-... баялигуудые ашаглажа эхилхэ байна. Кофиин, сайн, ...үк абадаг болон бусад домто ургамалнуудай, техниче-... бэшэшье ургамалнуудай ехэ ехэ талмайнуудые бай-...адань, Советскэ Союз Вьетнамда туhаламжа үзүүлхэ ...

...ани барисаан, харилсаа холбоон тухай договорой мүр-... жэлнээ жэлдэ улам гүнзэгы удхатай болоно. Үнгэрэлэн ...түрүүшын космонавт — Вьетнамай эрхэтэн Фам Ту-... В. Горбаткогой хамта «Союз-37» гэжэ онгосодо hуу-...идээ hэн. Вьетнамай арадай ажахыда ехэ удха шанар-... hонирхолтой хэдэн туршалгануудые бэелүүлhэн бай-... Замбуулинай хэлхеэ холбооной газар дээрэ хүдэлдэг ...ашаглалгада оруулагдаа. Тэрэ «Хоашен» — «Лотос» ... нэрэтэй юм. Мүнөө вьетнамайхид Ленинэй ороной ...хэлэн хотоhоо телевизионно дамжуулгануудые үдэшэ ...эдэ hонирхон харана.

...СРВ-гэй олон мянгаад эрхэтэд совет дээдэ болон тусхай ...hургуулинуудые дүүргэhэн байгаа. Гушаад жэлэй ур-... вьетнамай түрүүшын студентнэр СССР-эй дээдэ hур-...ануудта hуража эхилээ hэн. Харин мүнөө совет уни-...ситедүүд болон институдуудай дипломуудтай 15 мянга ... мэргэжэлтэд республикын арадай ажахын элдэб ...баринуудта амжалтатайгаар хүдэлнэ. Эдэнэй олонхид— ...эмтэд, инженернүүд, уран зохёолшод, артистнууд — орон ...тороо үргэнөөр мэдээжэ болонхой.

Манай оронуудай хоорондохи соёлой холбоо барисаан ...нээ жэлдэ үргэдэнэ. Совет авторнуудай хэдэн арбаад ...ёолнууд вьетнам хэлэн дээрэ оршуулагдажа, жэл бү-...э хэблэгдэн гарана. В. И. Ленинэй зохёолнуудай дүүрэн ...суулбари, Л. И. Брежневэй зохёолнуудай вьет-... хэлэн дээрэ барлагдан гаралга шухала үйлэ хэрэг бо-... байха юм.

...эдэ үдэрнүүдтэ Ханойн үйлсэ гудамжанууд hайндэрэйхеэр ...имэглэгдэнхэй. Агуу Октябриин социалис революциин ... жэлэй ойе, социализм ба коммунизм тээшэ зам хүн ...тэндэ нээhэн оронтой хани барисаа, харилсаа холбоо ...тоохо тухай договорто, гар табигдаhанhаа хойшо гур-... жэлэй ойе Вьетнам баяр жабхалантайгаар тэмдэг-... байна.

В. ХРЕКОВ,
ТАСС-ай корр.

Ханой.

ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ АШААР

СРВ. Совет-вьетнам харилсаа холбооной экономическа барилганууд республика дотор үргэнөөр ябуулагдана. Хорин табан жэлэй туршада шэрээгдэhэн энэ харилсаа холбооной үндэhөөр манай мэргэжэлтэд вьетнам нүхэдтөө элдэб түхеэрэлгэнүүдые, станогуудые, машина, техникэ дамжуулан үгэхэhөө гадна, нүхэр ёhоной туhаламжа хүргэдэг, дүй дүршэлөөрөө андалдадаг байна.

Һаяхан Черная река гэжэ мүрэн дээгүүр татагдаhан понтонно хүүргэ (зураг дээрэ) ашаглалгада тушаагдаба. Эндэ Хоабинь гэжэ орон дотороо эгээн томо гидроузел баригдажа байнхай.

Республикын гол шухала барилга дээрэ транспортые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэдэ шэнэ хүүргэ ехэ зохид байха, мүн хүдэлмэриин түсэб амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ нүлөөлхэ.

Энэ хадаа совет-вьетнам экономическа харилсаа холбооной үшөө нэгэ гэршэ болоно.

ВИА—ТАСС-ай фото.

• ТАСС • АПН • ХИЛЫН СААНАhАА

ДАЙ ЖҮРӨӨДЭГШЭДТЭ ШАНГА hАНУУЛГА

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй үүсхэлээр үнгэргэгдэhэн буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө ябуулгын недели урда тээнь үзэгдөөгүй ехэ дэлисэ хэмжээнүүдтэй жагсаалнуудаар тэмдэглэгдээ. Империалистнуудай харата балмад түсэбүүдые таhалдуулха, ядерна зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрэлгын шэнэ hүжэрэлгэ зайсуулха эрид шанга эрилтэ табиhан, эб найрамдалай тала баригшадай мэдүүлгэ бүхы дай жүрөөдэгшэдтэ түйлай шанга hануулга болон зэдэлбэ.

ЛОНДОН. Дэлисэ хэмжээнэй талаар хэзээшье үзэгдөөгүй ехэ, эб найрамдалай тала баридаг 250 мянган хүнэй хабаадалгатай жагсаал Лондондо болобо. Буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө ябуулгын недели Англиин хэдэн арбаад городуудта дай буруушааhан жагсаалнуудаар, олоной митингнүүд ба суглаануудаар дүүрээ.

Баруун Европые американ ядерна ракетэнүүдэй нишэдэлгын талмай болгохо гэhэн баруун тээхи дай жүрөөдэг бүлэгүүдэй hэдэлгэ буруушаанабди гэжэ олон миллион эгээлэй англичаниинууд неделиин үедэ эрид шууд мэдүүлээ. Ороной газар дайда дээрэ далита ракетэнүүдые тараан толхолгоhоо, «Трайдент» гэдэг ядерна ракетэнүүдые худалдан эбалгаhаа арсаха эрилтэ Британиин эб найрамдалай тала баригшад консерваторнуудай правительствын урда табиба.

БОНН. «Ядерна ракетэнүүд, нейтронно бомбонууд хэрэггүй!», «Амгалан байдал хангаха, шахардуу байдал hуларуулха эрилтэ табинабди!», «Бидэндэ амгалан байдал, буу зэбсэгүүдые хуряалга шухала!» гэhэн уряануудтай ехэ жагсаал Франкфурт-на-Майне хотодо болобо.

РИМ. Амгалан байдалай ба буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал буруушааhан жагсаал Миландахи ехэ митингээр дүүрээ. Ороной профсоюзна томо нэгэдэлэй — ВИКТ, ИКПТ, ИСТ гэдэг нэгэдэмэл федерациин үүсхэлээр эмхидхэгдэhэн жагсаалда 100.000 гаран хүн: хүдэлмэришэд, студентнэр, демократическа, эхэнэрнүүдэй, католигуудай эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, нютагай засагай зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, Италиин Коммунис ба социалис партинуудай эдэбхитэд хабаадаба. Эсэргүүсэлгын хүдэлөөнэй ветерануud — Италиин партизануудай национальна нэгэдэлэй, фашизмда эсэргүүсэгшэдэй национальна нэгэдэлэй — политическэ мүрдэлгэhөө хохидогшодой, бусад түрүү үзэл бодолтоной нэгэдэлнүүдэй гэшүүд ороной нютаг бүхэнhөө Миланда сугларaа. Хэдэн зуун мегафонуудаар соносхогдоhон: «Дайн хэрэггүй», «Ядерна үхэл саран зайсуулая», «Италиин газар дээрэ американ ямаршье баазануудые байлгахагүй» гэhэн уряанууд жагсаалшадай колоннонууд дээгүүр харагдана.

Тэрэшэлэн Синайн хахад арал дээрэхи «олон үндэhэ яhатанай хүсэнүүд» гэдэгтэ хабаадаха гэhэн Италиин правительствын шиидхэбэриие жагсаалшад мүн лэ эрид буруушаана.

ОТТАВА. Буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө ябуулгын недели Оттава, Торонто ба Канадын бусад олон городуудта дай буруушааhан митингнүүд ба жагсаалнуудаар дүүрэбэ.

«Нейтронно бомбо хорихо!», «Бидэндэ буу зэбсэг бэшэ, харин хүдэлмэри хэрэгтэй!», «Рейганэй политика дэлхэйдэ аюул тохёолдуулна», «Амгалан тайбан байдал — хүн бүхэнэй оролдохо хэрэг» гэhэн уряанууд доро Канадын промышленна эгээн томо түб — Торонтодо ехэ жагсаал болоо. Амгалан тайбан байдалай ба буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө тэмсэдэг олониитын хорин гаран эмхиин үүсхэлээр иимэ жагсаал эмхидхэгдэhэн байна. Жагсаалай hүүлээр болоhон митингдэ хабаадагшад ядерна дайнай оёоргүй сээл руу дэлхэйе түлхижэ байгаа США-гай мүнөөнэй захиргаанай харата балмад хараа бодолые эрид буруушааба.

БУЭНОС-АЙРЕС. Аргентинын зуу гаран политическэ, профсоюзна, олониитын ба шажанай ажал ябуулагшад буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө ябуулга хэхэ неделиин үеэр эндэ тараагдаhан мэдүүлгэ доро гарнуудаа табяа. «Хүниие олоор хюдаха зэбсэгүүдые бүтээхэеэ дары болихо, ядерна, нейтронно, химическэ зэбсэгүүдые хорихо, буу зэбсэгүүдые хороохо тухай хөөрэлдөө эхилхэ» гэжэ ООН-до эльгээгдэhэн документ дотор хэлэгдэнэ.

КОЛОМБО. Шри Ланкагай эб найрамдалай тала баригшадай республикын ниислэлдэ эмхидхэhэн ехэ митингдэ хабаадагшад Индиин океанай районд американ зэбсэгүүдые олошоруулга, Диего-Гарсия олтирог дээрэхи США-гай сэрэгэй баазые үргэдхэлгэ эрид буруушааба. Эндэ үгэ хэлэгшэд Рейганэй захиргаанай харата балмад хараа бодолые эрид шангаар шүүмжэлhэн, нейтронно зэбсэг бүтээлгэ дары зогсоохо эрилтэ табиhан байна.

(ТАСС).

лагдажа, Советскэ Союзай маршал С. К. Тимошенкын захиралтаар полковник Л. М. Доватор энэ бүлэгые командалхаар томилогдоһон юм. Таджикистанһаа ерэһэн морин сэрэгэй 2-дохи дивизи (удаань 17-дохи гвардейскэ) болгогдоһон) Москва шадар болоһон байлдаанда баһал оролсоо һэн. Морин сэрэгэй бүлэг уданьгүй корпус болгон хубилгагдаад, танкова, артиллеринскэ, зенитнэ частинууд бүридэлдэнь оруулагдахан гээшэ.

Энэ хадаа Эсэгэ ороноо

визиин 300 гаран ветеранай уулзалга энэ үзэлэйнэймнги тодо гэршэ болоно. Уулзалгада залуушуул олоороо хабаадаа.

Хотын парк соо, Мүнхэ Галай дэргэдэ сэрэгшэдэй ба пионернүүдэй хүндэтэ караул жэрынхэй. Шанапан дурсалгын хүгжэм зэдэлжэ, доватоһовецууд-граждан дайнай геройнүүдтэ зорюулагдан бодхоогдоһон хүшөөдэ ургамал сэсэгүүдые табяа. Армавир хотые фашис дайсадһаа сүлөөлэлсэн, баатарай үхэлөөр

шэн анги тэмсэлэйнгээ эршые бүри шангадхаг лэ» гэжэ бэшэг соомнай хэлэгдэнхэй.

Армавирэй һурагшадтай ба ажалшадтай уулзахадаа, сэрэгэй шарүүн харгү үе тухай тодорхой баримтануудта үндэһэлэн хөөрөө һэмди. Военачальнигууд—дивизи болон полкнуудай командирнууд ба комиссарнууд тухай сэдьхэлэй һайхан үгэнүүд хэлэгдээ. Кубаньда бүридхэгдэһэн дивизинүүдэй дайшалһ намтар генералнууд Иван Плиев гэгшэдэй нэрэнүүдтэй таһаршагүйгөөр холбоотой гэжэ ветерангууд тэмдэглэһэн байна. Мүн командирнууд ба политическэ хүдэлмэрилэгшэд В. В. Крюков, Г. П. Панкратов, П. П. Курсаков, М. Д. Ягодин, А. А. Овчинников, Д. И. Батов, С. П. Жубба гэгшэдэй, бусадайшье нэрэнүүд олон дахин дурдагдаа.

ДАЙСАН ЖЭЛЭЙ ҮНГЭРҺЭН ХОЙНО...

Фашис Германиин түрэл орондомнай добтолон орооһоор аваар 40 жэлэй үнгэрөөшье һаа, дайнай түрүүшын үдэрнүүд тухай дурсалганууд ухаандамнай мартагдашагүй. Мүнөө хүшаанай сэрэгшэд нэгэн дороо сугларгадаа, заатагүй түрүүшын үе, түрүүшын байлдаае һанадаг.

...Советскэ Союзай Геройнууд, генералнууд Л. М. Доватор, И. А. Плиев, В. В. Крюков гэгшэдэй командалһан гвардейскэ морин сэрэгэй суута 2-дохи корпус фашис булимтарагшадые бута сохилгодо бодото хубитаяа оруулалсаһан юм. Сэрэгшэд-гвардейцууд Москва шадарһаа, Украиншье, Белоруссиие, Польшые, Германиие сүлөөлэлсэжэ, габьяа баатаршалга харуулһан намтартай.

1981 оной сентябриин 26—28-да Армавир хотодо 2 дохи Гвардейскэ Улаан Туггта, Суворовой ордонто Померомско морин сэрэгэй корпусой ветеранууд 4 дэхи слёт болоно үнгэрөө. Тус слёт морин сэрэгэй хоёр дивизиин байгуулагдаһаар 40 жэлэй ойдо зорюулагдаа.

1941 оной июль һарада морин сэрэгэй 50-дахи дивизи бүридхэгдэн һэн. Нэгэ мүн һэн морин сэрэгэй 53-дахи дивизи эмхидхэгдээ бэлэй. Эдэ хоёр дивизиһээ морин сэрэгэй суута бүлэг байгуу-

хамгаалгын Агууехэ дайнай эхин үе, арад түмэнэймнай гай тодхоро, бэрхэшээлтэй байдал оруулһан хүндэ хүшэр үе һэн.

40 жэлэй үнгэрһэнэй удаа Кубаниин газар дээрэ гвардейскэ эдэ соединени болон частинуудай ветеранууд —олон үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд уулзажа, анда нүхэр мэндэшэлэлсээ, бэе бэедээ элүүр мэндэ тухай мэдэлсээ, аха дүүнэртэй адляар таалалдаа, нюдэнэйгөө нулимса дуһалан, үнгэрһэн сагаа дурсалдаа.

Москва, Волгоград, Ташкент, Мурманск, Калининград, Новосибирск, Братск, Улаан-Үдэ ба бусадшье хотонуудһаа, Кубаниин ба Ставрополиин станица болон һууринуудһаа ерэһэн айлшадые Армавирай хүн зон наргай урижар угтаа. Дайнай шарүүн дулээр соогуур гараһэ, сэдьхэл бодолоо, эрмэлзэлээ хэлээ нэгэтэ нэгэдүүлэн хүнүүд сагай гэзэһэ, хүнүүд бэе бэеэ хараха дуранайнь хэрээгүй юм. Алдар солын түлөө бэшэ, харин дэлхэй дээрэхи амгалан ажабайдал, амидаралай түлөө бүхэн тэмсэлдэн, түлалдаанууд түүлэтэ гарахадаа ба харин түүлэтэ шуурган соогуур гараһан. Байлдаанай полиһоо бусадуудай хөөрэ дурсахын, залуушуулые хүмүүжүүлгын шэнэ оноо арга хэмжээ тухай һанамжаа хубаалдахаар ветерангууд суглараа һэн.

Суута гурбан гвардейскэ ди-

уһаһан сэрэгшэдтэ бодхоогдоһон хүшөөдэ веногууд табяһан, партизан отрядай комиссар Иннокентий Афанасьевич Атутов Гэдэ гайналадһан байха юм.

Дайсаниие үнэн зэрэхэн һээ үзэн ядалгын мэдэрэл хэлэшье, сэдьхэлдэ бүрдаатай гэжэ Гитлеровскэ сэрэгшэдэй жэгшүүртэй мүүхай дайнда хэм хэмжүүргүй бэлэй. Хэдэн миллион хүнэй ами наһантай хахасан оһоһон ушар энээниие бүримыһэн гэршэлнэ бушу.

Бидэнэр, морин сэрэгэй гвардеецууд Польшын хото һууринуудые сүлөөлэлдэ хабаадалсаа һэмди. Энээн тиимэһээ аха дүү орондо, социализмда харша хүсэнүүдэй хэрэгэй үйлэ хэрэгүүдээр һүйдхэжэ байхын тон лэ харатэй гэхэ. Польшын ажалшадта бэшэг бэшэжэ, ... Гданьскдэ социализмда харша хүсэнүүдэй сугларһан ушарые буруушааха байлнаа мэдэгдэл лэ.

...Гвардейскэ 2-дохи корпусой ветеранууд А. Д. Тарасенко дахина һуралгадһан, орлогошорно, полковник М. О. Акбаев ба В. А. Сахаров гэгшэд һүнгэгдэһэн байна.

1941 ондо 50-дахи морин сэрэгэй дивизиин штаб-квартира байһан байшангай хажууда, Советскэ Союзай Герой, генерал Доваторай нэрэмжэтэ үйлсэдэ митингнууд болоо. Армавирай ажалша дайшалхы алдар солын ёһо заншалнуудые нангинаар сахидаг. Партиин горкомой ба арадай депутадуудай городской Советэй гүйсэдхэхэ түлөөлэгшэд суглараад харюулһан...

Ветерануудай совет залуушуулай дунда абуулаг сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгын хүдэлмэри гүйсэдхэжэ, бусадшье олон һайшаалта хэрэгүүд тухайгаа тоосоо. Советэй һэ гэшүүд һүнгэгдээ. Корпусой ветерануудай советэй түрүүлэгшээр подполковник А. Д. Тарасенко дахина һунгагдаһан, орлогошорно, полковник М. О. Акбаев ба В. А. Сахаров гэгшэд һүнгэгдэһэн байна.

Манай республикаһаа энэ уулзалгада намтай гур гурбан хүн оролсоо. Тодорхойбол, дайшалхы дүрбэн ордеэор, олон медальнуудаар шагнагдаһан В. В. Манзырев, дайшалхы гурбан ордентэй запасай гвардиин ахалагша лейтенант И. М. Верзилов ба Александр Невскиин хоёр ордеэор шагнагдаһан С. Ж. Андыков гэгшэд болоно.

Дайнда уһаһан сэрэгшэдэй арюун дурасхаалда һүгэдэн газар дэлхэйдэмнай эб найрамдалай сар үргэлжэ мэндэхын туда бүхы хүсэ шадалаа зориулхабди гэжэ бидэнэр, ветеранууд, уулзалгадаа үедэ тангаригаа һэмди.

С. ХАНДАЖАПОВ,
гвардейскэ морин сэрэгэй 2-дохи корпусой ветерануудай советэй гэшүүн.

ГАИ-гай экран

Октябрь һарын һүүлшын долоон хоногой туршада республикын харгы замууд дээрэ арбан дүрбэн усалта үшэр болоо. Тиигэжэ табан хүн наһа бараһан, наймаахинь хүндөөр гэмтээ. Тиихэдэ гурбан жолоошон харгын зүүн талаар харайлгажа ябаһаар машинануудтай мүргэлдэһэн, дүрбэн хүн һогтуугаар машина жолоодоһон байна.

Долоон хоногой туршада 50 хүн машина һогтуугаар жолоодожо ябаһан байба. Тэдэнэй дундаһаа ВАСХНИЛ-эй Сибириин отделениин Бурядай худөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай инженер-механик М. Метанов, авиазаводой ажалшадай коммунальна таһагай ахалагша мастер В. Каменин, тоһоной, сэрэй баазын жолоошон К.

Беляев, ЛВРЗ-гэй таһагай начальнигай орлогшо В. Минеев, Хэжэнгын районой Худанай совхозой жолоошон С. Бабуев болон бусадшье дурдамаар.

«Востоксибуголь» трестын гурбадахи автобаазын жолоошон Баннов һогтуугаар Хэагтын руу оошоһон трассада «Жигули» машинаар ябахадаа хэрэгын зүүн талада гаража, урдаһаань ерэһэн ашаанай автомашинатай мүргэлдэшэо. Мүн энэ үе соо техническэ муу харуунһатай машинануудай жолоошод олон байһан юм.

Аваари гаргаһан ушар хоёр дахин үсөө. Мүн харгын хэлэжэ байдал зэргэлэн болоһон. Энэ хоёр автоинспекцэд байна.

Эдэ хоолой промышленностиин министерствын, барилгазабаралгын нэгэдэхэн управлениин механик Б. Бальжинимаева харгы хүндэлэн үнгэрэжэ ябаһан хүниие дайраа. Шалтагаанинь гэхэдэ, тэрэнэй машинын тормоз муу болошоһон байгаа. Мухар-Шэбэрэй районой «Сельхозтехника» нэгэдэлэй В. Аносов мүн лэ иимэ аваари хэһэн байна. Өөрынгөө ажалда хайхарамжагүйгөөр

хандадаг эдэнэр хуулиин эмээлдэ хабадуулагдаха болобо.

Республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын ГАИ-гай захирганай комиссиин шиидхэбэрээр 25 хүн машина жолоодохо эрхэеэ хаһагдаба. Эдэнэр бултадаа машина һогтуугаар жолоодожо ябаһан байгаа. Зарим нэгэнэь дурдабал—Хүдэриин райпогой А. Перебоев, ашаа зөөдэг автотранспортна гурбадахи предприятиин А. Пономарев, «Пригородный» совхозой М. Селецкий, Ивалгын мехлесхозой И. Яковлев болон бусад болоно.

Н. СЕМЕНОВ,
ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республикын ГАИ-гай харгын-патрульна албанай хүдэлмэрилэгшэд—ахалагша инспектор, милициин лейтенант А. Н. Попов, инспектор, милициин старшина Ф. Р. Борисов гэгшэд ашаанай машинын жолоошон Г. В. Ивановой документнүүдые шалгажа байна.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВЭЙ фото.

ИСКУССТВЫН ТҮСЭБҮҮД БОЛОН БҮТЭЭЛНҮҮ...

АРКАДИЙ РАЙКИНАЙ ЗОГСОШОГҮЙ ТЭМ...

Һайн энеэдэн хүнэй наһые утадхадаг гэгшын зүб юм һаа, Аркадий Райкинай урда бидэ бултадаа тон ехэ үритэйнүүд байхабди. Бидэнэй дураатай артистын спектаклинуудта суглараһан хүнүүдэй ташаганаса энеэлдэһэнһээ улүү элүүр энхэ юумэн юун байхаб даа. Сцена — артистын байлдаанай талмай. Оюун бэлигэйнгээ ши шэдиие һалбаруулан сатиирын мэдээжэ мастер дала наһанайнгаа ойе энэл талмай дээрэ угтаһан байна.

Зохёохы харгы замдань мартагдашагүй олон үйлэ хэрэгүүд ушараа. Гэбэшье 28 наһатай болохо үдэртэйнь дайрадаһан нэгэн үдэр түүхэй ондоогоор һанагдадаг. Энэ үдэр тэрэ Ленинградай миниатюрануудай театр бии болоһон шуу. Энэ театрые «Райкинай театр» гэжэ мүнөө нэрлэдэг. Коллективэй «сатирическэ зохёолнуудай» дүүрэн сүглуулбэриһа гушаад спектакль тоологдоно. Сатирын театрай премьеранууд орохо гэжэ хүнүүд хэрэг болдог, «Үндэр түрэлтэ театр гэжэ нэрлэгдэнһэн тон һаяньшье зүжэгэй премьерэдэ бухы хараха дуратайшуул орожо шадаагүй ёһотой.

Мүнөө СССР-эй арадай артист Аркадий Райкин театртаа бэшэ, гэртээ манние хүлеэнэ.

* * *

Ялагар лаампын гэрэлдэ бэлэ, харин гэртэнь, Кировскэ проспект руу хараһан, уйтаншье һаа, зохидхон кабинет соонь юрын свитер үмдэнхэй энэ хүние хараһаар, һонин шэнги, Нэгэ зуу аягүйрхэхэ мэтэ зөөлөөр энеэбхэйлнэ.

Ашрикын ёно гурим уудэй багуудтай, театрай кукланууд-тай, эвдэб хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн номуудтай Ленин-

градай пейзажууд зэргэлэнхэй. Режиссёр Георгий Товстоноговой дурэ дээрэ «Хайрата нүхэртөө. Тантай нэгэ үедэ ажаһуухандаа омогорхонобь» гэжэ бэшэгдэнхэй. Голлиин бишыхан статуэтка стол дээрэнь табятай.

— Театр гээшэ ендэр мүн, тэрэнэй үндэрһөө хүн зонд һайн һайхан олон юумэ хэлэжэ болохо юм гэжэ Гоголиин бодол миний сэдьхэлдэ ехэ дүтөөр һанагдадаг, — гэжэ аалихан мүнгэлөөр аад лэ, хэлэ һөөлдэнги хоолойгоор, Райкин хөөрэнэ. — Дүтүү дундануудые шоглон надан-а гээшэ сатиригай гол зорилго бэшэ, харин эдэ дүтүү дундануудые болюжо зобожо байһан хүнүүдые хамгаалха гээшэ тон шухала хэрэг.

Миниатюрануудай театрай бухы хүдэлмэриин намтар эдэ үгэнүүдээр баталан гэршэлнэ.

* * *

Ленинградай сценическэ искусствын дээдэ һургуули дүүргэһэн хойноо, Всеволод Мейерхольд, залуу артистые өөрынгөө суута труппада уряа бэлэй. Гэбэшье Аркадий Райкин энэ дурадхалһаань арсаһан байна. Залуу актер өөрынгөө онсо харгы замые бэдэрхэ гэжэ шиидээ бушу. Бүхэсоюзна эстрадын артистнуудай 1-дэхи конкурсдо хабаадажа, түрүү һуури эзэлһэнэйнь энээндэнь ехээр туһалһан байна. Олон жэлэй үнгэрһэн хойно Ленинскэ шанда Аркадий Райкин хүртэхэдэ, тэрэ конкурсын жюриин гэшүүн байһан Леонид Утесов нүхэртөө иимэ телеграмма эльгээгээ һэм: «Би энээниие үшөө 1939 ондо түхэйлжэ мэдэһэн байгааб». Бүхэсоюзна һүүлэй конкурсдо Аркадий Исаакович өөрөө жюриин түрүүлэгшэ болоһон

байна. Тиихэдэ залуу артистнуудай түлөө ямараар һэнаагаа зобоһоень харахат.

— Жэл үнгэрхэ бүри уран шадабари дээшэлхэ гээшэ аабда. Тиибэшье һая һуража байһан мэдэрэлгэ алдангүй ябаха хэрэгтэй, — гэжэ артист хэлэнэ. — Өөрөө өөртөө эгээл гам хайрагүй шүүмжэлэгшэ байжа шадаха ёһотой. Эстрада дээрэ гараад нэгэл ното абажа, скрипкэ «зобооһон» хүгжэмшэндэл адли болодоггүй һаа, һайн байһаа: бэдэрхэ хүнүүд бэдэрэг лэ, харин би өөрынгөө ното олонхой гэжэ һанан шэнги...

Хүдэлмэриинь стол дээрэ ерэдүй номнинь гар бэшэгэй хуудаһанууд. Энэ номой жанрые тухайлхань мүнөө дээрэ үшөө эртэ. Энэ хадаа мүнөө үеын театрай дүрбэн арбан лун цех—сатира тухай һанамжа бодолнуудые баттаһан, олон газараар аяншалһан тухай хөөрэһэн ном. Оронойгоо бүхы хизааргаар театр ябахаһаа гадна, хилын саанагуур гэрэнүүд орон аяншалжа, Европын арбаад хэлэн дээрэ зүжэгүүдээ харуулһан байна. Италида Ленинградай труппын зохёохы ажалай зам тухай монографи хэблэгдэнхэй, театрай миниатюранууд пластинкануудаар СССР-тэ Венгридэ гаргагдаа. Венгриин нислэл хотын Будапештын хүрээлэн харюуссан хүрэн ангарай бидэнэй арбан жэлэй зэргые совет артистын олгоһон байна.

— Ямаршье хэлэн дээрэ наадахадамнай, харагшадай харюуссан ехэ шагнал болодог, — гэжэ Райкин хөөрэнэ. — Бидэнэй зураглан дайлаһан хүнүүдэй эдэб муу муухай шэнжэнүүд хаанашье бии байна ха юм. Жэшээнь, «бюрократ» гэжэ үгэ ямаршье орондо адли

удхатай. «Хулиган» ... да бии болоһон үгэ ... бухы дэлхэй ... тиимэ тухэлнүүд ... ха юм — хүн түрэл ... наадха бариин энеэлд... тээ дунданууд ... шуу.

Райкин хадаа «Мяма ... тай хүн» гэжэ ... «Үгэрэн жэлнүүдэй ... тэ гушаад баг-нюур ... зураглан наадаһан ... Дайней үеын гам ... политическэ сатира ... лээд, дуран тухай ... монолог хүрээ ... зуйлнууды ... «нюурнуудта» олох ... Мүнөө артист багу ... хэжэ, шэнэ зүжэг ... сто гримгүйгөөр харан ... наадаг, харин зүжэг ... болоһон хүрса үгэн ... ай тухай уудхаар.

Ойн баяраа үдэрэй ... Ленинградай миниат... театрта шэнэ артист ... байна. Тэрэнэй сцен... гараха... аа, зал соо ... нэрьемэ шангаар ... хадаг. Иигэжэ артист ... бүлын сүлөө залу ... шые харагшад угтадг... Энэнь хадаа Москвагай ... ременник» театрта ... дэ һонин хүдэлм... рэ хүнүүдэй анхара ... тухай Константин Ра... ньшье. Энэ хадаа ... һаран тэрэ бүлөөрэ ... ёһые һайхашаадагүй ... өөрөө иимэ «нүгэлд ... байна хаб. Тэд... оромгүй баярта ... гэжэ Аркадий ... энеэбхилнэ. Мүнөө ... нэрэ обогойнгоо эгээ ... хэрэгые—сатирые ... жалан намһаа абаж... ха юм. Энэ хадаа ... эгээл хүндэтэй бэлэг ...

О. СЕРДОБОЛЬ...
ТАСС-ай ...

Шатар

МҮРЫСӨӨНЭЙ 60 ЧАС

МЕРАНО. (ТАСС). Эрэшүүлэй дунда шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй эхилһэнһээ хойшо һэра үнгэрбэ. Мүнөө дээрээ дэлхэйн чемпион А. Карпов 4:1 тоотойгоор шүүжэ ябана. Конгрессүүдэй «Сельвар» гэжэ байшангай сцена дээрэ 60 час соо зэдэрэн наадаа.

Энэ курортно хотын бүхы тухэл шэнжэдэ шатар нэбтэрэн ороо гэхэдэ алдуу болохогүй. Нютагай хүн зоной дунда дэлхэйн чемпион угаа хүндэтэй юм. Дэбтэрээ А. Карповай гэр табяахлын тула нютагай хубүүд. басагад конгрессүүдэй байшангай дэргэдэ ходоо олоороо суглардаг. Субботодо арбан нэгэдэхи партиин эхилхын урда тэрэ гэе һайханаар шамагалагдаһан иимэ плакадууд бии болоһон байгаа: «Карпов, шүүгыш!».

Зал соо сүлөө һуури байбагүй. Һонирхолтой тайлбари хэлэһэнэйнь түлөө сугларагшад В. Гортдо баяр баясхалан хүргэбэ. Тиихэдэнь чехословак гроссмейстер түбшэн даруугаар иигэжэ ойлгуулһан байна: «Би энэдэ хабаатай бэшэб—юрэ һонирхолтой наадан болоо ха юм даа».

МЕРАНО. (ТАСС). Мүрысөөнэй арбан хоёрдохи парти ноябриин 2-то эхилжэ, дэлхэйн чемпион сагааннаар наадаба. Энэ наадан 41-дэхи ябадалдаа хойшлуулагдаа.

МАЙЯ ЧИБУРДАНИДЗЕ: «ЗОЛ ЖАРГАЛТАЙБ!»

Майя Чибурданидзе эхэнэрнүүдэй дунда шатараар дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хоёрдохёо хүртэхэдөө, мүрысөөнэй эхиндэ журналистнуудта найдуулһанай ёһоор, тэдэнние айлшаар урюһан байна.

— Мүнөө таанадай али бухы асуудалнуудта харюусахаар бэлэбди, — гэжэ дэлхэйн хоёр дахин чемпионка үйлдүүлэн шэнгүүл энеэбхилбэ.

— Мүрысөөнэй хүн тухайдаа юу хэлэжэ шадахабта?

— Нана Александриягай ехэ бэлиг шадабаритай байһые хараада абажа, хүшэр бэрхэшээлтэй мүрысөөн болохо гэжэ һэм. Гэбэшье миний һанаашаа һаа тэрэ бүри һайнаар наадаа. Нана теоретическэ эрхим бэлэдхэлтэй. Тиимэһээ би тактическа талаараа мүрысөөн тиимэшье һонинғүй ... гарнядаа.

— Наадаараа сэдьхэлээ ханаба гээшэ гүт?

— Тон бэрхэ шатаршантай уулзахадаа амжалта түйлаандаа ехэ баяртаб. Зүгөөр, миний һанахада, зохёохы талаараа мүрысөөн тиимэшье һонингүй ... гарнядаа.

— Илалта түйлаха байһандаа хэзээ этигээ һэмта?

— Имагтал арбан табадахи партида шадаа, удааа нүүргэлһэн наймадахи ... гоо абахадаа этигээ һэм.

— Сааиншан түсэбүүдтнай ямар бэ?

— Мүрысөөн тон эсэбэртэй байгаа, мүнөө амархал хэрэгтэй. Удаань институтта номоо үзэлгэдөө тон анхаралаа хандуулхаб (Чибурданидзе Тбилисиин медицинскэ институтдай студентка юм).

— Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй эхилхэдэ шата эхилбэ. Хэн түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараха гээшэб?

— Совет шатарша басагадай хэн нэгэнэйнь гараха байһанда һэжэглэхэгүйб. Түбэлгын түрүүдэ ниотагайнин басагадай нэгэн гараха байнаа.

— Гадаадын эхэнэр шатаршад соohоо хэн совет спортсменкэнүүдтэй ана-мана мүрысэхэ аргатайб?

— Сэхыень хэлэхэдэ, ... харюуссаһан хүшэр байна. Ушарынь гэхэдэ, совет шатарша басагадай мэргэжэлэй шадабари һургаггүй бүлөөг юм.

— Мүнөө эрэшүүлэй мүрысөөнүүдтэ эхэнэрнүүдэй хабаадалсалга «моодтай» ороо байнхай. Саашадаа энэ ушар үргэлжэлүүлэгдэхэ гээшэ гү, юун гэжэ һананабта?

— Энэ хадаа моодо бэшэ, ... шатарша эхэнэрнүүдэй эрэшүүлэн гэжэ хүбаарилдаһан ... Дэлхэйн таба дахи чемпионка Нона Гаприндашвили эрэшүүлэйн дунда наа-

дахадаа, гроссмейстерэй нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй, Нона Гаприндашвили болон тэрэнэй урда тээ суурхаһан Вера Менчик энээниие элирхэйлэн гэршэлһэн байна. Эрэшүүлэй мүрысөөнүүдтэ наадаха дуратайб. Эсэсэй эсэстэ энэ ушар гансал шатарта туһа хүргэжэ байна.

— Меранодо болохо байһан мүрысөөн тухай юу хэлэхэ байнабта?

— Карповай илажа гараха байһанда һэжэглэнэгүйб. Мүнөө тэрэ дэлхэйн дээрэ эгээл бэрхэ шатаршан лэ.

— Шатаршад соohоо хэнииие тон ехээр хүндэлдэгтэ?

— Миний һанахада, Карповай мэргэжэл шадабаритай, Алехиной тактикатай, партиин түгэсхэлэй хубиие Капабланка шэнгеэр наадалаг мастерые хүндэлдэгби.

— Ямар юумэөр һонирходогбта?

— Литература, кино, хүгжэм, театр гэхэ мэтээр һонирходогби. Футболистнуудай мүрысөөнэй хойноһоо анхаралтайгаар адагладаг хүмүүс ... юун ... ...

— Хүнэй урдаа табиһан ... зорилгоо хүрэдэг ...

Я. ГОРЕЛОВ,
Ш. ШАЛОЛАШВИЛИ,
ТАСС-ай корр.

Тбилиси.

Спорт

Барилдаан

Эдиршүүл хибэс дээр...

Агуу ехэ Октябриин 64 жэлэй ойдо зорюулагдажа, эдиршүүлэй дунда дүрэ бүхэлдалгын барилдаагаар Улаан-Үдэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө нээмэл мүрысөөн худөө ажахын техникумэй спортзал соо болобо.

Спортын бүлгэмүүдэй, клубуудай, мүн худөөгэй районуудай арба гаран суглуулагдамал командын 260 шахам барилдаашад энэ мүрысөөндэ хабаадажа, хаба шадалаа туршаһан. Мэргэжэл шадабарияа дээшэлүүлһэн байна.

Худөөгэй спортын доловоохон һургуулиин, «Динамо», «Спартак», «Труд» бүлгэмүүдэй, Улаан-Үдын, Зэдын, Тунхэнэй районуудай эдир барилдаашад һайн һориһо бэлэдхэлтэй. Мэргэжэл шадабаритай байлдаа харуулаа.

Эдиршүүл наһанай хоёр бүлгэмөөр мүрысэбэ. Бага наһанай бүлгэтэ Ж. Егоров, Ч. Цыремпилов, Ж. Менжинов, К. Пестерев, С. Яковлев, А. Захаров, ... жилов, Ц. Дашиев ... заров, Ц. Будаев, Б. ... тов, А. Заградноюк, шемилов, В. Елбаск... Цыденжапов гэгшэ... Улаан-Үдэ хотын ... нууд болобо.

Аха наһанай ... дундаһаа Б. Дабаев, ... дуев, Т. Монсонов, ... ов, А. Гармаев, А. ... ев, А. Маракташев, ... нов, В. Бирюков, ... С. Иванов гэгшэд ... һаа байха юм. Хоёр... тернат һургуулиин ... Чингис Цыремпилов, ... то Менжиков, Андр... леев гүүгэд илангаа ... арга дураглалта ... байжа, мэргэжэл ... таал һайшаалда ...

Илагшадта горспо... тедэй ! шатын дип... дурасхаалта бэлэгүү... лагдаба.

А. ЦЫРЕНДОРЖ...
мүрысөөнэй судья, ...
эй спортын ма...

Футбол

ТҮРҮҮШЫН ГУРБАН... ТООДО ОРОЛСОХО...

Хэбэрһаа СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наадаһан командануудай дундаһаа зонодоо эрхимлэһэн футболистнуудай түгэсхэлэй наадан эхилбэ. Эдэ наадануудта түрүүшын гурбан һуури эзэлхын командань срэжэ, нэгэдэ эрэмбэ бүлэгэй футболистнуудтай наадаха эрхэдэ хүртэхэ юм.

Мүнөө юһэн команда гурбан бүлэг боложо хубааранаад наадажа эхилэнхэй. Нэгэдэхи бүлэгтэ Ригын «Даугава», Ферганын «Нефтяник», Абовянай «Котайк» гэһэн командануудай оруулагдаһан байна. Хоёрдохидонь Кировабэй «Динамо», Актюбиинскын «Актюбинец», Кривой Рогой «Кривбасс»,

гурбадахидань Иваново... тын «Текстильщик», ... градай «Ротор», ... нын чемпион Ба... «Динамо» командану... лагдаһан байна.

Бүлэг бүхэнэй ... нууд хоёр дахин ... ха болоно. Түрүү... дахида Барнаулай «Д... «Ротортой» өөрынгэ... дион дээрэ 1:2 тоо... шуугдэһэн ... ... хэдэ, Ферганын «Неф... Абовянай «Котайк» ... дые (1:0) шуу... скын «Актюбинец» ... Рогой «Кривбасса»... шүүгдэһэн байна.

Наадан ноябриин ... тор үргэлжэлхэ юм... Манай ...

ЗАҺАБАР...

Энэ оной ноябриин ... манай газетын ... нюурта толилогдоһон ... дай АССР-эй арадай ... Николай Дамдиновай ... гаршаые «Ажабайда... гаалнууд» гэжэ ...

Авторһаа болон ... шадхаа редакци ху... на.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕ...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52 секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды —2-36-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-54-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-53-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-63-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.

Н-02505. Заказ № 253. Индекс ... А. Н...